CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

Jaarverslag 2019

www.cagnet.be

1 Inhoudstafel

1 INHOUDSTAFEL 1

2 VOORWOORD 3

3 ORGANISATIE 4

3.1 INBEDDING CULTUREEL-ERFGOEDDECREET 4
3.2 INTERNE ORGANISATIE EN BESTUURSORGANEN 4
3.3 HUISVESTING 10

4 DIENSTVERLENENDE ROL 11

4.1 CAG BRENGT HET AGRARISCH ERFGOED VERDER IN KAART EN ONDERSTEUNT DE ERFGOEDGEMEENSCHAP BIJ HET REGISTREREN, PARTICIPATIEF DOCUMENTEREN EN WAARDEREN (SD 1) 11
4.2 CAG STIMULEERT EN ADVISEERT COLLECTIEBEHEERDERS EN IMMATERIEEL-ERFGOEDGEMEENSCHAPPEN IN HET BEHOUDEN EN BORGEN VAN HUN ERFGOED (SD 2) 18
4.3 CAG VERWERFT VIA ONDERZOEK NIEUWE KENNIS EN EXPERTISE EN WISSELT DEZE UIT MET DE ERFGOEDGEMEENSCHAP (SD 3) 21
4.4 CAG ONTWIKKELT ZICH VIA OVERLEG, SAMENWERKING EN NETWERKING VERDER TOT KNOOPPUNT VAN/VOOR DE ERFGOEDGEMEENSCHAP (SD 4) 25
4.5 CAG PRESENTEERT EN VALORISEERT VIA PUBLIEKSWERKING EN COMMUNICATIE HET AGRARISCH ERFGOED (SD 5) 30
4.6 CAG REALISEERT ALLE RANDVOORWAARDEN OM ALS KWALITEITSVOLLE ORGANISATIE ZIJN MISSIE OP EEN DUURZAME MANIER TE REALISEREN (SD 6) 35

5 TAAK INZAKE DE WERKING VAN DE COLLECTIE BULSKAMPVELD 39

5.1 CAG BEHEERT DE COLLECTIE BULSKAMPVELD VOLGENS DE REGELS VAN DE KUNST EN HET VOORTBESTAAN ERVAN WORDT VERZEKERD (SD 1) 39
5.2 CAG VERWERFT NIEUWE KENNIS MET BETREKKING TOT DE KERN VAN DE COLLECTIE BULSKAMPVELD EN WISSELT DEZE KENNIS UIT (SD 2) 42
5.3 DE COLLECTIE BULSKAMPVELD WORDT VIA PUBLIEKSWERKING EN COMMUNICATIE GEPRESENTEERD EN GEVALORISEERD (SD 3) 44
5.4 CAG REALISEERT EEN KWALITEITSVOLLE WERKING ROND DE COLLECTIE BULSKAMPVELD DIE ALS KATALYSATOR FUNGEERT VOOR DE HELE ERFGOEDGEMEENSCHAP (SD 4) 47

6 PROJECTEN 49

6.1 ERFGOEDTRAJECT 'VOEDING IN BRUSSEL' 49
6.2 NAAR WAARDE GESCHAT. WAARDERINGSTRAJECT AGRARISCHE ERFGOEDCOLLECTIES 50
6.3 CINEMA RURAL 52
6.4 FIER OP DE HOEVE VAN HIER 54
6.5 65 JAAR ALMA 54
6.6 REGISTRATIE EN WAARDERING HOEVEMUSEUM 'T KAPELRIEGOED MOORSELE 55
6.7 KOEPELPROJECT KOFFIESTORIES 57
6.8 EEN RECENTE GESCHIEDENIS VAN DE VLM 59
6.9 FENIKS 2020 60

7 LEZINGEN, TENTOONSTELLINGEN 62

7.1 LEZINGEN 62
7.2 TENTOONSTELLINGEN 63

8 PUBLICATIES 66

8.1 ARTIKELS 66
8.2 BOEKEN EN BROCHURES 66
8.3 RAPPORTEN 67
8.4 INTERNETPUBLICATIES 67

9 CAG IN DE PERS 69
9.1 GESCHREVEN PERS 69
9.2 DIGITALE PERS 70
10 CAG IN CIJFERS 74
LIJST VAN AFKORTINGEN 75
MISSIE 76

Foto cover: Opnames 'Boerensymfonie' door Henri Storck, 1942-1944. © Fonds Henri Storck.

2 Voorwoord

Het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven in Vlaanderen en België is rijk en divers. Daar moeten we niemand meer van overtuigen. Er is roerend, onroerend, immaterieel en levend erfgoed van Poperinge tot Maaseik, in publieke en private collecties, bij professionelen en vrijwilligers, in de erfgoedsector en daarbuiten.

De werking van CAG was in 2019 minstens even verscheiden. Collecties duurzaam registreren, erfgoed waarderen, vakmanschap en tradities borgen en documenteren, onderzoek verrichten, experimenteren, samenwerking en participatie stimuleren en erfgoed delen met een divers publiek: het kwam allemaal aan bod in de basis- en projectenwerking.

2019 was het tweede jaar dat CAG instond, op vraag van de Vlaamse overheid, voor het beheer van de Collectie Bulskampveld. Ook daarover lees je meer in dit jaarverslag. En uiteraard was 2019 ook het eerste jaar van een nieuwe beleidsperiode. Dat betekende voor CAG een nieuw, gedragen beleidsplan als richtsnoer voor 5 jaar, een nieuw organigram om de interne werking te finetunen en vooral heel veel nieuwe plannen.

Dit jaarverslag schetst op een gedetailleerde manier een beeld van de activiteiten en realisaties van het Centrum Agrarische Geschiedenis. De leidraad bij de realisatie van de basis- en projectenwerking (die onder meer steunen op de beheersovereenkomsten met de Vlaamse overheid) zijn de drie rode draden die in het beleidsplan naar voor worden geschoven: kennisopbouw en expertisedeling, participatie en samenwerking, én duurzaamheid en diversiteit. Met deze aandachtspunten in het achterhoofd, ontplooide het Centrum in 2019 alweer een gevarieerde en slagkrachtige werking. We hopen deze dynamiek in 2020 en de volgende jaren op minstens een gelijkaardige wijze te kunnen voortzetten, ondanks de besparingen en de mogelijke effecten van de Corona crisis. Maar in samenwerking met alle leden van onze bestuurs- en adviesorganen, het voltallige team en onze brede erfgoedgemeenschap zullen we daar zeker in slagen!

Joris Relaes, voorzitter

Yves Segers, coördinator

3 Organisatie

3.1 Inbedding cultureel-erfgoeddecreet

Het Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG) is binnen het Cultureel-erfgoeddecreet van 24 februari 2017 door de Vlaamse regering erkend als landelijke dienstverlenende organisatie voor het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven voor de beleidsperiode 2019-2023. De toegekende werkingssubsidie voor deze periode bedraagt 412.000 euro. Met indexering en besparing inbegrepen betekende dit in 2019, het eerste jaar van deze nieuwe beleidsperiode een subsidiebedrag van 411.333 euro. De werking die met deze middelen wordt uitgevoerd, wordt uitgebreid beschreven in hoofdstuk 4 van dit jaarverslag.

Daarnaast beheert CAG, op vraag van de Vlaamse Gemeenschap, ook de Collectie Bulskampveld, het voormalige landbouw- en ambachtenmuseum van de provincie West-Vlaanderen, dat in 2018 door de overheveling van de persoonsgebonden bevoegdheden van de provincies naar de Vlaamse overheid, integraal eigendom werd van de Vlaamse Gemeenschap. Na indexering bedroeg in 2019 de subsidie voor deze taak 261.643 euro. Over de werking en realisaties van CAG omtrent deze collectie, leest u meer in hoofdstuk 5 van dit jaarverslag.

Tenslotte verwierf CAG via subsidies van organisaties en andere overheden en via (betaalde) projectopdrachten ook nog andere, aanvullende inkomsten. Deze projecten worden verder toegelicht in hoofdstuk 6 en de bedragen zijn opgenomen in de resultatenrekening.

3.2 Interne organisatie en bestuursorganen

3.2.1 Organigram

Vanaf midden 2019 werd het nieuwe organigram operationeel waarin de verschillende inhoudelijke werkvelden van CAG in drie clusters worden ondergebracht:
1. Roerend & immaterieel erfgoed,
2. Publiekswerking & participatie en
3. Collectie Bulskampveld.

Elke cluster heeft een eigen verantwoordelijke, namelijk Chantal Bisschop voor Roerend en immaterieel erfgoed, Femke Paulussen voor Publiekswerking en participatie en Griet Frère voor de Collectie Bulskampveld.

Om de 14 dagen wordt een clusteroverleg gehouden met de drie clusterverantwoordelijken en de coördinator, waarop de krachtlijnen en actuele werking van de werkvelden besproken worden. Van deze vergaderingen wordt steeds verslag opgemaakt. Daarnaast wordt ook regelmatig overleg gehouden met alle medewerkers binnen eenzelfde cluster.

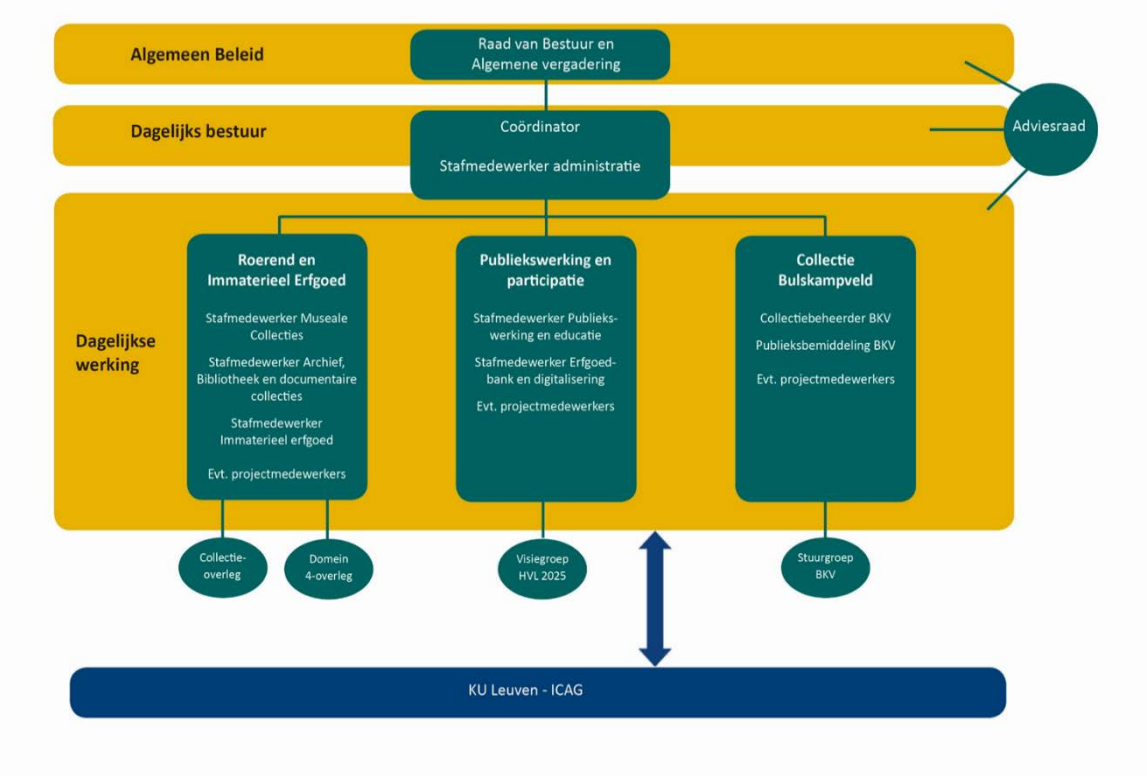

3.2.2 *Raad van Bestuur en Algemene Vergadering*

3.2.2.1 *Algemene Vergadering*

Alle werkende leden of afgevaardigden van de werkende leden van CAG zetelen in de Algemene Vergadering. De Algemene Vergadering delegeert bevoegdheden aan en oefent controle uit over de Raad van Bestuur. Ze bewaakt de missie en visie van CAG. In de Algemene Vergadering van CAG zetelen vertegenwoordigers van verschillende organisaties uit de klassieke erfgoedsector, maar ook uit de wetenschappelijke wereld, de landbouw- en plattelandssector, sociaal-cultureel werk, gastronomie en levend erfgoed, enz.

Samenstelling Algemene Vergadering CAG in 2019

- **KU Leuven,** met als 1ste vertegenwoordiger Leen Van Molle, emeritus gewoon hoogleraar, Faculteit Letteren, onderzoekseenheid MoSa, KU Leuven en voorzitter ICAG
- 2de gemandateerde KU Leuven: Joris Relaes, administrateur-generaal ILVO, voorzitter CAG
- 3de gemandateerde KU Leuven: Wouter Saeys, hoofddocent KU Leuven, Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen
- **KADOC**, met als vertegenwoordiger Peter Heyrman, directeur onderzoek
- **Boerenbond**, met als 1ste vertegenwoordiger Peter Bruggen, adviseur
- 2de gemandateerde Boerenbond: Stijn De Roo, directeur Beweging
- **Cera,** met als vertegenwoordiger Lieven Vandeputte, Hoofd Maatschappelijke Dienstverlening
- **Departement Landbouw & Visserij**, met als vertegenwoordiger Jules Van Liefferinge, gewezen-secretaris-generaal
- **VLAM**, met als vertegenwoordiger Filip Fontaine, algemeen directeur
- **Openluchtmuseum Bokrijk,** met als vertegenwoordiger Hilde Schoefs, conservator

- **Jenevermuseum Hasselt,** met als vertegenwoordiger Davy Jacobs, directeur
- **FERM (nieuwe naam van KVLV),** met als vertegenwoordiger Annemie Morris, stafmedewerker
- **Erfgoedcel Leuven,** met als vertegenwoordiger Rebecca Gysen, Diensthoofd erfgoed en archief
- **Steunpunt Levend Erfgoed,** met als vertegenwoordiger Staf Van den Bergh, bestuurslid
- **Felix Alen**, chef-kok Hof te Rhode en bezieler vzw Xaverius
- **Frits Thissen,** gewezen Landbouwraad Nederland
- **Vlaamse Landmaatschappij (VLM,**) met als vertegenwoordiger Els Hofkens, diensthoofd plattelandsbeleid.

De Algemene Vergadering kwam in 2019 samen op vrijdag 22 maart (goedkeuring jaarverslag en resultatenrekening 2018) bij KADOC en op woensdag 20 november (goedkeuring actieplan en begroting 2019) in het Xaveriushuis van Felix Alen in Diest, waar Felix voor die gelegenheid enkele hemelse gerechtjes uit zijn kokshoed toverde.

3.2.2.2 ***Raad van Bestuur***

CAG wordt bestuurd door een Raad van Bestuur, die uit minimum zes leden bestaat.

Samenstelling van de Raad van Bestuur in 2019

- Peter Bruggen (Boerenbond)
- Stijn De Roo (Boerenbond)
- Peter Heyrman (KADOC)
- Joris Relaes (KU Leuven en ILVO), voorzitter CAG
- Lieven Vandeputte (Cera)
- Jules Van Liefferinge (Vlaamse overheid, Dept. Landbouw en Visserij)
- Leen Van Molle (KU Leuven en voorzitter ICAG).

De Raad van Bestuur vergaderde op vrijdag 22 maart en woensdag 20 november (telkens voorafgaand aan de Algemene Vergadering), maar meermaals per jaar was er ook meer informeel overleg met de verschillende bestuursleden.

3.2.3 Adviesraad

In 2019, het eerste jaar van de nieuwe beleidsperiode werd de adviesraad vernieuwd met geëngageerde en nieuwe spelers uit het veld.

Samenstelling van de adviesraad in 2019:

- Karl Cordemans, VLM
- Tom Cornelissen, IOED Zuid Hageland
- Jo De Cuyper, Stedelijk Museum Aarschot
- Steven De Waele, het MOT
- Karel Dendooven, Herita
- Eric Giskes, ASG

- Maarten Jacobs, ‘t Grom
- Joeri Januarius, ETWIE
- Kristien Justaert, Regionaal Landschap Zuid-Hageland
- Wouter Lammens, FARO
- Hilde Langeraert, Industriemuseum
- Mieke Maes, Erfgoedcel Brussel
- Nicolas Mazeure, Provincie Vlaams Brabant
- Bart Merckaert, Vlaamse overheid, Dept. Landbouw en Visserij
- Lieve Opsteyn, Erfgoedcel Haspengouw
- Lode Tanghe, Provincie West-Vlaanderen, dienst landbouw
- Bram Van Hecke, Groene Kring
- Nele Vanslembrouck, Vlaamse overheid, Dept. Landbouw en Visserij
- Pieter Verhoeven, Karrenmuseum
- Nathalie Vernimme, Agentschap Onroerend Erfgoed
- Lutgart Vrancken, Erfgoedsite Tienen
- Eva Wuyts, Histories.

Op donderdag 21 november kwam de adviesraad bijeen. Na een korte voorstelling (per cluster) van de actielijnen van CAG in 2020, werd er door de adviesleden voornamelijk advies en input gegeven over de vernieuwing van de website en het thema duurzaamheid en diversiteit. Daarnaast werd er door enkele leden verduidelijking gevraagd over de taak die CAG heeft opgenomen inzake het beheer van de Collectie Bulskamveld. Tot slot werd nog gebrainstormd over de uitwerking van een volgend koepelproject over ‘de moestuin’.

3.2.4 Andere overlegfora

3.2.4.1 ***Collectie-overleg***

In 2019 werden de precieze noden en verwachtingen bij de verschillende spelers afgetoetst, zowel voor het werkveld museaal erfgoed als rond de archief,- bibliotheek- en documentaire collecties. Omwille van de specifieke noden en verwachtingen werd beslist om de piste van één collectie-overleg voor alle collecties roerend erfgoed te verlaten. In plaats daarvan wordt in 2020 een collectie-overleg op maat van elk werkveld uitgedacht en opgestart.

3.2.4.2 ***Domein 4-overleg***

Het Domein 4-overleg is een open overlegplatform voor alle professionele erfgoedactoren die een werking ontplooien rond het immaterieel erfgoed van Natuur en Universum, het zogenoemde vierde UNESCO-domein. Het opzet van dit overlegplatform, dat sinds 2016 bestaat, is om de werking en acties af te stemmen, om informatie, ervaringen en voorbeeldpraktijken uit te wisselen. Door complementair te werken, wil het Domein 4-overleg dit immaterieel erfgoed gezamenlijk versterken. Het D4O kwam in 2019 samen op 25 juni in Leuven (zie ook 4.2.4).

3.2.4.3 ***Visiegroep Het Virtuele Land 2025***

De Visiegroep Het Virtuele Land 2025 is in 2019 niet samengekomen in groep, maar wel individueel bevraagd in het kader van de vernieuwing van de website. De samenstelling van de Visiegroep werd licht gewijzigd, waarbij voor CAG Femke Paulussen (clusterverantwoordelijke Publiekswerking en participatie) Yves Segers verving, en Valérie Adriaens (LIBIS) de plaats overnam van Roxanne Weyns (LIBIS).

Overlegmomenten met LIBIS (serviceleverancier CAG) en Statik, het ontwerpbureau dat instond voor het nieuwe ontwerp van de website, resulteerden ook in nieuwe inzichten op vlak van communicatie- en informatiestromen. Hierbij werden ook de resultaten van de enquête uit 2017 met betrekking tot de online communicatiekanalen van CAG betrokken.

In 2020 zal de Visiegroep Het Virtuele Land 2025 in functie staan van het verder uitwerken van de digitale strategie van de organisatie. De focus hierbij zal zowel liggen op kennisvergaring en -deling via de website en de databank, als informatiebeheer in brede zin. Hierbij moet gedacht worden aan digitaal collectiebeheer, digitalisering en archivering. Er wordt hiervoor een ontwerpnota digitale strategie uitgeschreven. Wanneer CAG in de loop van 2020 overschakelt naar een nieuwe url van de website, (www.cagnet.be) zal de naam van de Visiegroep veranderd worden naar 'Visiegroep digitale strategie CAG'.

Samenstelling van de Visiegroep Het Virtuele Land 2025

- Valérie Adriaens, LIBIS
- Mark Dusar, Erfgoed Haspengouw
- Diantha Osseweijer, CAG
- Femke Paulussen, CAG
- Romaine, Wikimedia België
- Luc Schokkaert, KADOC
- Rony Vissers, Packed (Meemoo)
- Bram Wierckx, FARO.

3.2.4.4 ***Adviesgroep Collectie Bulskampveld***

De adviesgroep van de Collectie Bulskampveld kwam op 24 september 2019 samen. Er werd teruggeblikt op het afgelopen jaar en nagedacht over mogelijke projecten in de toekomst.

Samenstelling van de adviesgroep Collectie Bulskampveld

- Bart Decrop, Bezoekerscentrum Lippensgoed-Bulskampveld
- Brecht Demasure, CAG
- Griet Frère, CAG
- Joerie Januarius, ETWIE
- Lore Parade, Openluchtmuseum Bokrijk
- Yves Segers, CAG

- Lode Tanghe, Provincie West-Vlaanderen, Gebiedsgerichte Werking Noord-West-Vlaanderen, dienst landbouw
- Joris Spolspoel, MOT
- Hildegard van Genechten, FARO
- Dieter Vanmol, Karrenmuseum
- Pieter Verhoeven, Karrenmuseum.

3.2.5 Personeel en personeelsbeleid

De vaste staf van CAG bestond in 2019 uit acht stafmedewerkers, plus de coördinator.

- Chantal Bisschop, stafmedewerker Immaterieel cultureel erfgoed en Mondelinge geschiedenis en clusterverantwoordelijke 'Roerend en immaterieel erfgoed' (100% met 1/5 ouderschapsverlof, dus 80% in praktijk)
- Brecht Demasure, collectiebeheerder Collectie Bulskampveld (100%)
- Greet Draye, projectmedewerker 'Erfgoedtraject voeding in Brussel' (t/m 28/02/2019) en stafmedewerker Roerend erfgoed (documentaire collecties) (60%)
- Griet Frère, medewerker publieksbemiddeling Collectie Bulskampveld en clusterverantwoordelijke 'Collectie Bulskampveld' (100%)
- Kristel Janssens, stafmedewerker administratie (65%)
- Diantha Osseweijer, stafmedewerker Erfgoedbank en digitalisering (100%)
- Femke Paulussen, stafmedewerker Publiekswerking en educatie en clusterverantwoordelijke 'Publiekswerking en participatie' (80%)
- Yves Segers, coördinator (100%)
- Bert Woestenborghs, stafmedewerker Roerend erfgoed (museale collecties) (100%).

De stafmedewerkers en medewerkers Collectie Bulskampveld staan volledig op de loonlijst van CAG. De coördinator is benoemd als ZAP-lid van KU Leuven en coördineert in die functie de wetenschappelijke activiteiten van ICAG (Interfacultair Centrum voor Agrarische Geschiedenis van KU Leuven). Hij is tevens belast met het in goede banen leiden van de werking van CAG. De stafmedewerker administratie tenslotte is deels verbonden aan CAG (15%) en deels aan ICAG (50%).

Naast de stafmedewerkers bestond het team in 2019 ook uit volgende projectmedewerkers:

- Dries Claeys, projectmedewerker voor het publieksproject 'De wederopbouw na WO I in de frontstreek' en voor het project 'Recente geschiedenis van VLM' (100% vanaf 01/03/2019)
- Laura Danckaert, projectmedewerker 'Alma, 65 jaar' en ondersteuning stafmedewerker ICE (100%)
- Thomas Dirkx, projectmedewerker registratie en waardering (100%)
- Claudia Houben, projectmedewerker 'Fier op een hoeve van hier' en 'Koffiestories' (100%)
- Sven Lefèvre, projectmedewerker 'Cinema Rural' (100%).

Tenslotte werkte ook Johan Van Hulle binnen zijn opleiding Master in de Geschiedenis aan de VUB vanaf 1 februari tot 30 april, 160 uren als stagiair bij CAG mee aan het project Cinema Rural.

3.3 Huisvesting

Het Centrum Agrarische Geschiedenis is sinds 2008 gevestigd in het Atrechtcollege van de KU Leuven en kan steeds beroep doen op de faciliteiten (zoals logistiek, archief, bibliotheek, ICTS) van de universiteit. Dankzij de nauwe samenwerking met KU Leuven (ICAG) kan CAG ook bogen op gefundeerde wetenschappelijke ondersteuning. Zoals onder 3.2. vermeld, worden coördinator prof. Yves Segers en stafmedewerker administratie Kristel Janssens (deels) door de universiteit vrijgesteld om ook alle taken en activiteiten van CAG in hun takenpakket op te nemen.

CAG huurt daarnaast sinds 1 januari 2018 een loodsencomplex in Zwevezele/Wingene waar de Collectie Bulskampveld is ondergebracht.

4 Dienstverlenende rol

4.1 CAG brengt het agrarisch erfgoed verder in kaart en ondersteunt de erfgoedgemeenschap bij het registreren, participatief documenteren en waarderen (SD 1)

4.1.1 Het algemeen overzicht van het agrarisch erfgoed, en de bijhorende erfgoedgemeenschap en expertise wordt uitgebreid. Nieuwe thema's worden prioritair in kaart gebracht en de bestaande gegevens worden up-to-date gehouden

Begin november 2019 werd het collectieoverzicht op de website van CAG geactualiseerd en uitgebreid. Adresgegevens werden gecontroleerd, opgeheven collecties uit de lijst verwijderd. Tegelijk werden een aantal nieuwe collecties toegevoegd, vooral deze met een focus op koffie-erfgoed. Op die manier werd het uitgebouwde netwerk binnen het kader van het koepelproject Koffiestories gevaloriseerd.

- Uit de lijst verwijderde collecties:
  - het Fruitstreekmuseum in Borgloon (indaling in Fruitstreekbelevingscentrum Stroopfabriek Borgloon)
  - het Landbouwmuseum Landelijke Gilde Stekene (stopzetting)
  - het Hoevemuseum Kapelriegoed in Moorsele (stopzetting)
  - het Slagersmuseum in Anzegem (stopzetting)

- Nieuw toegevoegde collecties i.v.m. koffie:
  - Stroobants Koffie (Diest)
  - Emiel Frederickx (Putte)
  - René Vanhove (Hove)
  - Jean-Pierre Lisabeth (Lichtervelde)
  - De Charmante Koffiepot: Vera Degryse (Beveren-Roeselare)

In totaal zijn er na de jaarlijkse update in november 99 collecties te raadplegen op de website.

CAG begon in 2019 met de uitbouw van een nieuw werkveld rond archief-, bibliotheek- en documentaire collecties. Omdat dat veld zeer breed is, werd ervoor geopteerd om gedurende de beleidsperiode 2019-2023 te werken met drie inhoudelijke lijnen: 'koks en kookboeken', 'onderwijs en onderzoek' en 'voedingsbedrijven'. De eerste lijn concentreert zich zowel op bibliotheekcollecties met Belgische kookboeken als op archivalische en documentaire collecties van koks, restaurants en gastronomische clubs. De tweede lijn omvat enerzijds collecties van landbouw-/huishoud-/voedingsonderwijs en anderzijds collecties van landbouwonderzoeksinstellingen. De derde lijn focust op de 'papieren' collecties van voedingsbedrijven. Vooral de eerste twee lijnen stonden centraal in 2019. Zij waren het richtsnoer om een overzicht te verkrijgen van het veld door contacten te leggen met bekende en nieuwe partners binnen en buiten het erfgoedveld (zie ook 4.1.5, 4.2.1. en 4.4.1), door collectiebezoeken en door eerste registraties en archiefdoorlichtingen (zie 4.1.2). Rond de derde lijn werd vooral afgestemd met erkende erfgoedspelers.

Overzicht collectiebezoeken 2019

Op vraag van collectiebeheerder				
Nr.	**Collectie**	**Plaats**	**Meer info**	**Datum**
1	Kaasfabriek De Moerenaar	De Moeren	doorlichting en deelcollectiebeschrijving	12/06, 07/10
2	Musea Maaseik	Maaseik	doorlichting in functie van eventuele registratie	11/10
3	Musea Geraardsbergen	Geraardsbergen	startoverleg in functie van collectieregistratie	04/04
4	Woutershof	Zolder	startoverleg in functie van collectieregistratie	23/04
5	Bakhuis familie Veys	Brakel	startoverleg in functie van komende restauratie	27/11
6	Texture-Museum over Leie en Vlas	Kortrijk	in functie van herbestemming landbouwtuigen	18/02
7	INAGRO	Rumbeke	tijdschriftencollectie, doorlichting en deelcollectiebeschrijving	28/01
Uitbouw nieuw werkveld archief-, bibliotheek- en documentaire collecties				
8	Felix Alen / Xaveriushuis	Diest	bibliotheekcollectie	10/07
9	Marie Rixhon	Beauvechain	archiefcollectie Pierre Romeyer	05/09
10	Stadslaboratorium Gent	Gent	bibliotheekcollectie	17/09
11	Luc Druyts	Dworp	archiefcollectie (menukaarten)	18/11
12	Museum van de Belgische Brouwers	Brussel	bibliotheekcollectie	19/11
13	Nationale Proeftuin Witloof	Herent	archief- en bibliotheekcollectie	25/11
Project Koffiestories				
14	Miko Koffie	Turnhout	collectiebezoek koffiebranderij	9/01
15	Koffie St.-Michel	Antwerpen	collectiebezoek koffiebranderij	9/01
16	Grootmoeders Koffie	Gullegem	collectiebezoek koffiebranderij	14/01
17	Viva Sara	Vichte	collectiebezoek koffiebranderij	21/01
18	Koffie Hoorens	Zottegem	collectiebezoek koffiebranderij	21/01
19	Jacobs Douwe Egberts	Brussel	Registratie collectie koffiebranderij	6/02
20	Rombouts	Aartselaar	collectiebezoek koffiebranderij	8/02 en 23/05
21	Molenbergnatie	Antwerpen	collectiebezoek natie	6/06
22	Emiel Frederickx	Putte	collectiebezoek verzamelaar koffiemolens	7/06
23	Fernand Festjens	Anzegem	collectiebezoek verzamelaar koffiemolens	11/06
24	De Charmante Koffiepot	Roeselare	collectiebezoek verzameling koffiepotten	11/06

25	Emiel Thijs	Wommelgem	collectiebezoek verzamelaar koffiemolens	17/06
26	René Vanhove	Hove	collectiebezoek verzamelaar koffiemolens	17/06
27	Stroobants Koffie	Diest	collectiebezoek en registratie koffiebranderij	19/06, 22/08, 30/08, 18/10, 25/10, 22/11
28	Luc Verrept	Verrebroek	collectiebezoek verzamelaar koffiemolens	27/06
29	Jan Nauwelaerts	Schelle	collectiebezoek verzamelaar koffiemolens	27/06
30	Jean-Pierre Lisabeth	Lichtervelde	collectiebezoek verzamelaar koffiemolens	17/07
31	Schuilenburg Coffee Solutions	Dendermonde	collectiebezoek verdeler koffiebranders en –apparatuur	13/08
Project Registratie en waardering Hoevemuseum 't Kapelriegoed Moorsele				
32	Hoevemuseum Kapelriegoed	Moorsele	registratie objecten en waardering	28 dagen in de periode van oktober 2018 t/m maart 2019
Project 'Naar waarde geschat'. Waarderingstraject agrarische erfgoedcollecties				
33	Museum van de Belgische Brouwers	Brussel	Collectiebezoeken en overleg in functie van waardering en publieksteksten	28/03, 29/07, 01/08, 14/08, 22/11, 06/12
34	Museum van de stad Brussel	Brussel	Collectiebezoek van Brussels faience	06/08

4.1.2 Geselecteerde (deel)collecties en objecten, documentair en immaterieel erfgoed worden in detail geregistreerd en (participatief) gedocumenteerd

Binnen de werking rond archief-, bibliotheek- en documentaire collecties werden enkele collecties in detail geregistreerd.

Voor de lijn **'koks en kookboeken'** gaat het om:

1. De collectie van Luc Druyts. Druyts was in de eerste helft van de jaren 1960 kok van Koning Boudewijn en Koningin Fabiola. Hij beschikt over een mooie collectie menukaarten. De collectie werd geregistreerd en gedigitaliseerd.
2. Ook werd de tijdelijke verhuis geregeld van het archief van wijlen Pierre Romeyer, Belgisch sterrenchef, naar CAG. Het archief zal worden geïnventariseerd in de loop van 2020.
3. Er werd een overzicht vervaardigd van in België uitgegeven kookboeken tot 1960. Dat kan dienen als basis voor onderzoek en collectiebeleid.

Voor de lijn '**onderwijs en onderzoek'** werden twee bibliotheekcollecties die herbestemd dienen te worden, in detail geregistreerd. Het gaat om:

1. de collectie van INAGRO en

2. die van het voormalige stadslaboratorium in Gent. Beide collecties bestaan hoofdzakelijk uit periodieken.
3. De documentaire collectie van de Nationale Proeftuin voor het Witloof is de eerste die werd doorgelicht volgens het systeem dat ook wordt gehanteerd door Cemper (zie 4.4.1). Met de overige proefcentra werd aan het einde van 2019 contact opgenomen. Bezoeken volgen in 2020.

In samenspraak met ETWIE werd in 2019 een lijst opgesteld van 15 **voedingsbedrijven** die in 2020 zullen worden bezocht, met als doel een archiefdoorlichting te houden. Het gaat om bedrijven die zich situeren in de randsectoren van het koepelproject Koffiestories (zie ook 6.7): koekjes, zuivel en suiker.

In 2019 experimenteerde CAG met het participatief documenteren van verschillende soorten immaterieel erfgoed. In het kader van de cursus 'Ambacht in Beeld', gegeven door de Nederlandse documentairemaker Wendy Van Wilgenburg, werden twee filmpjes gemaakt over het ambacht van de **koffiebrander**. Er werd enerzijds gefilmd in Madmum in Leuven, een koffiebar met een eigen koffiebrander in de zaak en anderzijds in The JAVA Coffee Compagny in Rotselaar waar het vakmanschap rond het proefbranden en proeven van koffie werd gedocumenteerd. Deze korte sfeervideo's die het brede publiek een inkijk geven in het ambacht zullen in 2020 een plaats krijgen in de publieksactiviteiten van het project Koffiestories.

Daarnaast was CAG partner in het PDPOIII-project 'Brabants trekpaard, samen erfgoed een toekomst geven' (2018-2019). Coördinator van dit project is de provincie Vlaams-Brabant, andere partners zijn Trekpaardenvereniging Den Brabander vzw en vzw Vlaams-Brabantse kwekers. Na het wegvallen van de landbouwfunctie van het trekpaard zoekt dit project mee naar nieuwe bestemmingen om dit erfgoed op lange termijn in stand te houden. CAG focuste in dit project op het participatief documenteren van **trekpaardgerelateerde technieken**. Documentairemaker Sander Tas (Kadanja) maakte in opdracht van CAG een zevental filmpjes van drie technieken: optuigen en mennen op kordeel, ploegen en boomslepen. Alle stappen in dit proces (voorbereiding, filmen, montage, tonen en verspreiden) gebeurden op een participatieve wijze, samen met de erfgoedgemeenschap van de trekpaardencultuur. Van elke techniek werden een korte dynamische sfeerfilm (voor vandaag) en een drieluik van gedetailleerde filmpjes met een stap voor stap tutorial (voor morgen) gemaakt. Bij elke tutorial hoort ook een uitgeschreven handleiding. De opnames vonden plaats in het najaar van 2018 en de eerste maanden van 2019. De verschillende filmpjes werden voorgesteld op 12 juni 2019 in het Kasteeldomein van Huizingen. De resultaten zijn te zien op:
https://www.brabantstrekpaard.be/informatie/projectinformatie.

In 2018 lanceerde minister Gatz een nieuwe beurs voor het doorgeven van vakmanschap in een meester-leerling-traject. Met de beurs worden inspanningen beloond om vakmanschap door te geven. Vakmanschap wordt daarbij gezien als een vorm van immaterieel cultureel erfgoed dat in de hoofden en handen van mensen zit: kennis en vaardigheden met wortels in traditie. CAG begeleidde in 2019 zes dossiers in hun aanvraagprocedure, waarvan er drie werden gehonoreerd. Voor alle goedgekeurde beurzen waarbij CAG een begeleidingsrol speelt, zet CAG specifiek in op het (helpen) documenteren van deze meester-leerling-trajecten. In 2019 werden regelmatig updates van de verschillende trajecten opgenomen op de blogpagina 'Volg Vakmanschap' op de website van CAG.

Het registratietraject in het Kapelriegoed werd in de eerste maanden van 2019 – behalve tijdens enkele vriesweken – verdergezet. Het Kapelriegoed in Moorsele, bij Wevelgem, is een privéverzameling landbouwwerktuigen van dhr. Marcel Vandoorne. Gezien zijn leeftijd wenst hij te stoppen met het beheer van zijn collectie en de uitbating van zijn museum. Met diverse partners werd gewerkt aan een projectdossier waarvoor subsidies bij de Vlaamse overheid werden verkregen. In het najaar van 2018 werd vervolgens van start gegaan met de registratie van de collectie. Op 20 maart 2019 werd het laatste object fysiek beschreven waarna de digitale verwerking op bureau in Leuven werd aangevat. In totaal werden meer dan 1100 objecten geregistreerd en verwerkt in de Adlib-database van Erfgoedinzicht.be (zie ook 6.6).

In het kader van het koepelproject Koffiestories werden collecties met waardevol koffie-erfgoed in detail geregistreerd en gedocumenteerd. Uit de collectie van de koffiebranderij Stroobants uit Diest werd van elke deelcollectie een aantal exemplaren beschreven en gefotografeerd om op die manier als het ware een staalkaart van de collectie te verkrijgen. Tegelijk moeten deze objecten dienen als vergelijkingsbasis in functie van toekomstige collectiebezoeken. Met het oog op eventueel gebruik voor een tentoonstelling of publicatie was ook de grafische of artistieke meerwaarde een belangrijk criterium voor deze selectieve registratie. De registratie van de collectie van het Archief Delhaize uit Molenbeek gebeurde onder meer via een participatief traject met de vrijwilligers ‘de Koffieneuzen’. (zie ook 6.7)

In het kader van het witlooffestival Harens Goud (zie ook 6.1) voorzag CAG een basisregistratie van de collectie tuinbouwgereedschap van wijlen Julien De Pauw, de laatste Harense witloofboer.

Het audiovisuele agrarisch erfgoed werd kwalitatief beschreven en in samenwerking met verschillende partners ontsloten in het kader van het project Cinema Rural. (zie ook 6.3).

4.1.3 CAG zet verdere stappen in het maken van een thesaurus voor landbouw en voeding

Op vraag van het Karrenmuseum in Essen werd op 11 februari overleg gepleegd over het thesaurustraject dat CAG in de jaren voordien rond landbouwvervoer al heeft uitgewerkt. Op die manier kon worden ingeschat hoe dat proces is verlopen en hoe dat in de toekomst door het Karrenmuseum kan worden gecontinueerd. Op termijn moet dit uitmonden in een voldragen thesaurus rond vervoer in het algemeen.

4.1.4 CAG waardeert in samenwerking met collectiebeheerders en de erfgoedgemeenschap meerdere collecties. Experiment en participatie verrijken de methodologie en werkwijze

2019 was voor CAG een heel intensief waarderingsjaar. Verschillende projecten mondden uit in waarderingssessies met belanghebbenden. Tegelijk werd CAG ook bevraagd om de opgedane expertise in externe waarderingstrajecten in te brengen. Een kort overzicht (meer info is telkens te vinden onder de specifieke projecten in hoofdstuk 6):

- In kader van het waarderingsproject ‘Naar waarde geschat’ werden twee deelcollecties (Jenevermuseum Hasselt) en één integrale collectie (Brouwersmuseum Brussel) gewaardeerd. Dat gebeurde enerzijds door twee medewerkers van CAG in overleg met de conservator van de betreffende (deel)collectie. Maar anderzijds werd ook fel ingezet op de participatieve waardering door belanghebbenden. Dat resulteerde in het Jenevermuseum in twee (15/5 en 20/5) en in het Brouwersmuseum in één (23/8) waarderingssessie ter plaatse. Bij wijze van experiment werden ook diverse vormen van waardenstellingen uitgewerkt.
- Voor het Kapelriegoed in Moorsele werd een intensief waarderingstraject uitgetekend met een uitgebreide interne waardering door twee CAG-collega’s en de organisatie van twee waarderingssessies (1/7 en 3/7) met belanghebbenden. Daarbij werd beroep gedaan op externe expertise inzake waardering en het begeleiden van groepsgesprekken.
- CAG was in de loop van 2019 actief betrokken bij twee waarderingsprojecten van erfgoedcollega’s: Wijzer waarderen, Erfgoedbibliotheken en Weten te waarderen, erfgoedcel CO7. De eigen expertise en opgedane ervaringen werden op die manier gevaloriseerd.

Binnen het project Koffiestories werd gestart met de waardering van het immaterieel erfgoed van de koffiebranders. Samen met Werkplaats immaterieel erfgoed, die een pilootproject uitvoert rond de waardering van immaterieel erfgoed, werd op 2 juli een dialoogtafel georganiseerd in de Plantentuin van Meise. De resultaten van die oefening krijgen onder andere een neerslag in het rapport van Werkplaats immaterieel erfgoed over het pilootproject dat eind 2019 afliep.

4.1.5 Erfgoedgemeenschappen worden via de ontwikkeling en uitwisseling van expertise, (digitale) hulpinstrumenten en vormingsacties geïnspireerd en begeleid om zelf te herkennen en verzamelen

Binnen de werking rond archief-, bibliotheek- en documentaire collecties werd in de loop van 2019 de basis gelegd voor twee digitale hulpinstrumenten. Er werd een lijst opgesteld van in België uitgegeven kookboeken tot 1960. Die lijst zal in 2020 op de vernieuwde website van CAG een plaats vinden. Naar aanleiding van de registratie van de bibliotheekcollecties van INAGRO en het Gentse stadslaboratorium werd een aanzet gegeven tot een update van het Repertorium van de Belgische Landbouwpers dat beschikbaar is via ODIS.

CAG verleende advies bij de herbestemming van twee bibliotheekcollecties (zie ook 4.1.2). INAGRO, het onderzoeksinstituut voor land- en tuinbouw bij Roeselare, zoekt een nieuwe bestemming voor zijn historische boekencollectie en periodieken. De collectie werd door CAG geregistreerd, en het bezit van INAGRO werd naast dat van de Belgische bibliotheken gelegd. Op basis daarvan zocht CAG contact met de Campusbibliotheek Arenberg van de KU Leuven. Zij verklaarden zich bereid het grootste deel van de collectie over te nemen. INAGRO zelf nam contact op met ARHus, dat niet geïnteresseerd was, en met Vives, dat zich nog beraadt. CAG adviseerde daarnaast de archiefdienst van stad Gent bij de herbestemming van de bibliotheekcollectie van het voormalige stadslaboratorium van Gent (voor controles van o.a. etenswaren en drinkwater). CAG zorgde voor de registratie van de collectie en vergeleek het bezit met dat van de Belgische bibliotheken. Op basis van het opgestelde document ging de archiefdienst aan de slag. Grote delen van de collectie verhuisden naar de bibliotheek van UGent.

CAG zette in 2019 in op het toeleiden van erfgoedgemeenschappen naar het vernieuwde platform immaterieelerfgoed.be. In het kader van het erfgoedtraject 'Voeding in Brussel' (zie 6.1) werd het vernieuwde platform immaterieel erfgoed voorgesteld aan de betrokken federaties. CAG stelde het platform ook voor aan het Minderhedenforum in Brussel op 25 januari. Op 3 april organiseerde CAG samen met de Erfgoedcel Brussel, het Minderhedenforum en Werkplaats immaterieel erfgoed een 'schrijfsessie' voor geïnteresseerde lidverenigingen van de federaties. Zij werden begeleid in het registreren van hun immaterieel erfgoed op het platform. De avond resulteerde in twee toevoegingen op het platform, waaronder Norouz. Dit initiatief is slechts één van de voorbeelden dat CAG de aanbevelingen van het Departement CJM ernstig neemt en dus extra inzet op sensibilisering en vorming alsook op diversiteit in de werking.

In het najaar werd ook gestart met de voorbereidingen van de themacampagne rond immaterieel erfgoed en eetcultuur in samenwerking met Werkplaats immaterieel erfgoed.

In het kader van Koffiestories startte CAG een traject op met vrijwilligers, de 'Koffieneuzen'. Deze vrijwilligers werden individueel begeleid bij hun onderzoek naar en registratie van koffie-erfgoed. CAG voorzag geregeld samenkomsten, die naast een koffie-gerelateerde activiteit, ook uit een vorming bestonden. Hiernaast voorzagen we het nodige didactische materiaal, zoals handleidingen en stappenplannen, volgden we de vrijwilligers individueel op en boden we ondersteuning waar nodig. (zie ook 6.7)

Om de registratie van audiovisueel erfgoed op de website te presenteren in 2020, werd het nieuwe registratiemodel voor audiovisueel agrarisch erfgoed verder uitgewerkt en geïntegreerd in de CAG CollectiveAcces-omgeving. Dat model kwam tot stand in nauwe samenwerking met PACKED.

4.2 CAG stimuleert en adviseert collectiebeheerders en immaterieel-erfgoedgemeenschappen in het behouden en borgen van hun erfgoed (SD 2)

4.2.1 CAG stimuleert de samenwerking tussen beheerders van agrarisch erfgoed. Op het vlak van collectiebeheer, afstemming en mobiliteit worden afspraken gemaakt

In 2019 werden de precieze noden en verwachtingen bij de verschillende spelers afgetoetst, zowel voor het werkveld museaal erfgoed als rond de archief,- bibliotheek- en documentaire collecties. Omwille van de specifieke noden en verwachtingen werd beslist om de piste van één collectie-overleg voor alle collecties roerend erfgoed te verlaten. In plaats daarvan wordt in 2020 een collectie-overleg op maat van elk werkveld uitgedacht en opgestart.

4.2.2 CAG onderzoekt de noden en opportuniteiten inzake bewaarbeleid en depotwerking in zijn erfgoedgemeenschap en maakt een masterplan waarin de rol van CAG inzake collectiebeheer wordt onderzocht

CAG startte in 2019 met de voorbereidingen om in het najaar van 2020 te starten met een traject om de bewaarnoden van de erfgoedgemeenschap in kaart te brengen en de eigen rol en ambities op dit vlak vast te leggen. In dat kader zal in 2020 ook gestart worden met het Collectie-overleg. Eveneens aansluitend hierbij nam CAG ook actief deel aan het overleg om in Leuven een gemeenschappelijk erfgoeddepot te realiseren. CAG zal zelf niet investeren in dit project, omdat het centrum geen eigen collectie heeft. Maar kan eventueel in de toekomst in dit nieuwe gebouw depotruimte huren.

4.2.3 CAG bouwt de werking rond zijn vakbibliotheek verder uit

In 2019 werden in totaal 187 nieuwe volumes aan de bibliotheek toegevoegd. Die aanvullingen zijn het gevolg van gerichte aankopen in het kader van projecten, maar vooral van schenkingen. Het betrof nog het tweede deel van de collectie van professor emeritus Leen Van Molle (vooral eindwerken) en een aantal exemplaren uit de nalatenschap van de overleden Voerense erfgoedverzamelaar Theo Broers. Een twintigtal externe bezoekers vonden hun weg naar onze bibliotheek.

4.2.4 CAG stimuleert het borgen van immaterieel erfgoed van Natuur en Universum via de coördinatie van het Domein 4-overleg en erfgoedzorgtrajecten

Het Domein 4-overleg kwam in 2019 samen op 25 juni in Leuven en focuste op de nieuwe beleidsplannen van deelnemende organisaties, opportuniteiten en samenwerkingsmogelijkheden. Er waren 13 aanwezigen. Het verslag werd nadien via de CAG-nieuwsbrief en website gedeeld.

Binnen het subdomein '**Mens en voeding'** werden in 2019 de verdere contacten uitgebouwd voor het erfgoedzorgtraject rond Norouz dat CAG in samenwerking met Histories in 2020 opstart met de betrokken erfgoedgemeenschappen. De Frietkotraad kwam op 3 oktober samen bij CAG in Leuven om de voortgangsrapportering voor de Inventaris Vlaanderen voor te bereiden. Ook voor de rapportering van de biercultuur zorgde CAG voor de nodige ondersteuning van de erfgoedgemeenschap.

Binnen het subdomein '**Mens en dier'** vervulde CAG zijn rol als aanspreekpunt rond immaterieel erfgoed en dieren met specifieke aandacht voor het aspect dierenwelzijn. Er werden ervaringen uitgewisseld met het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland rond hun onderzoekslijn immaterieel erfgoed en dieren. Geregeld werd ondersteuning geboden bij vragen van de erfgoedgemeenschap rond de Valkerij. In juni werden de resultaten van het project rond het participatief documenteren van trekpaardentechnieken voorgesteld (zie 4.1.2). De Trekpaardenraad kwam op 9 oktober samen en bereidde o.m. de voortgangsrapportering voor de Inventaris Vlaanderen voor. Op 26 november gaven Chantal Bisschop (CAG) en Piet Vanthemsche (als voorzitter van de Trekpaardenraad) een presentatie over 'Controverses in het erfgoedzorgtraject van de Belgische Trekpaardencultuur' op de sessie 'Immaterieel cultureel erfgoed; de controverse nooit voorbij?' van Het Groot Onderhoud in Antwerpen.

Wat betreft de erfgoedzorgtrajecten binnen het subdomein **'Mens en landschap'** werd in juni 2019 bekend gemaakt dat het witteren in Lommel werd opgenomen op de Inventaris Vlaanderen. CAG ondersteunde de afgelopen jaren de werkgroep met Natuurpunt Noord-Limburg en Erfgoed Lommel in het opzetten van een erfgoedzorgtraject en schrijven van het aanvraagdossier.

In december 2019 werd CAG voor de tweede maal door UNESCO geaccrediteerd als expertorganisatie voor advies en dienstverlening in de werking van de UNESCO-Conventie voor de borging van immaterieel cultureel erfgoed (2003). Dit gebeurde tijdens de veertiende sessie van het intergouvernementeel Comité van de UNESCO 2003 Conventie die plaatsvond in Bogota (Colombia) van 9 tot 14 december.

In het kader van Koffiestories organiseerde CAG samen met Werkplaats immaterieel erfgoed, Erfgoedcel Brussel, Internationaal Comité en FMDO op 23 november een eerste samenkomst rond koffie- en theetradities in Darna, Vlaams-Marokkaans culturenhuis in Brussel. Een tiental mensen van diverse etnische achtergrond kregen een inleiding rond immaterieel erfgoed en het project Koffiestories. Daarna ging iedereen in gesprek over de diverse koffie- en theetradities.

4.2.5 CAG ontwikkelt een eigen visie inzake digitalisering en realiseert een duurzame omgang met gedigitaliseerd en born digital agrarisch erfgoed

De erfgoedbank www.hetvirtueleland.be bewaart, valoriseert en ontsluit het agrarisch erfgoed digitaal voor het publiek en brengt de bewaarders van het erfgoed in kaart. Ze vormt de neerslag van de uitgebreide CAG-databank waarin de verzamelde gegevens uit de basis- en projectenwerking van CAG, en indien relevant ook van externe partners, op een duurzame manier worden geregistreerd en bewaard.

De ontsluiting van de publieke gegevens uit de databank gebeurde in 2019 via Omeka, een open source webpublicatie software en de basis van de website. Het beheer van het volledige systeem wordt

gewaarborgd door de serviceprovider LIBIS. In het najaar van 2019 kwam de testomgeving van Omeka S ter beschikking, de opvolger van Omeka. Het biedt nieuwe mogelijkheden waaronder het linken, open delen, publiceren en vindbaar maken van thematische erfgoedcontent op het web. Omeka S zet volledig in op semantische web technologieën en linked open data, met de mogelijkheid om eigen data te connecteren aan andere online resources. Het systeem vormt de basis van de nieuwe website van CAG, die in 2020 wordt gelanceerd. Vanaf dat moment werd er ook begonnen met de invoer van de inhoud en aanmaak van de onderdelen van de nieuwe site.

In kader van het project Cinema Rural werd in 2019 gestart met de uitbouw van een nieuw onderdeel in de CAG-databank, vertrekkende vanuit een model voor de registratie van audiovisueel erfgoed. De structuur, bestaande uit twee corresponderende subdatabanken met metadatavelden, werd uitgewerkt in nauwe samenwerking met projectpartner PACKED en serviceleverancier LIBIS. Het onderdeel is, naast presentatie als doorzoekbare filmdatabank op de website in 2020, ook gericht op de uitwisseling van de metadata met andere databanken in binnen- en buitenland.

Met het oog op deze overstap naar de nieuwe website in 2020, werd er in augustus 2019 een volledige back-up gemaakt van de inhoud van www.hetvirtueleland.be, gebruikmakend van de open source software 'HTTrack Website Copier', een systeem aangeraden door o.a. PACKED (https://www.projectcest.be/wiki/Software:HTTrack). Deze back-up wordt duurzaam bewaard op de netwerkschijf.

Al het digitaal materiaal (beelden, films, interviews,…), zowel gedigitaliseerd als born digital, wordt blijvend veilig en gestructureerd bewaard in de netwerkinfrastructuur van de KU Leuven (dagelijkse back-up). Naast het volledige beeldarchief betreft dit tevens de mappenstructuur (digitaal archief) van de organisatie. Het geheel werd bijkomend elk half jaar lokaal geback-upt op twee externe harde schijven. In 2019 werd op de netwerkinfrastructuur een extra ruimte voorzien voor de opslag van belangrijk audiovisueel materiaal. Het bewegend beeldarchief (K-schijf).

Al het digitale beeldmateriaal en bijhorende metadata die ontsloten zijn in de CAG-databank en Omeka werden opgeslagen in het duurzame e-depot Teneo, een opslagsysteem voorzien door LIBIS, de serviceprovider van CAG.

In 2019 werd een korte IT-handleiding uitgewerkt voor nieuwe medewerkers van CAG en ICAG, gericht op de goede omgang met de digitale werkomgeving van de KU Leuven, hardware en software, digitaal (beeld)materiaal, netwerkinfrastructuur, auteursrechten en dergelijke. Deze handleiding werd bijgevoegd aan het intern huishoudelijk reglement.

4.3 CAG verwerft via onderzoek nieuwe kennis en expertise en wisselt deze uit met de erfgoedgemeenschap (SD 3)

4.3.1 Erfgoedonderzoek draagt bij tot de uitbouw van de eigen expertise

Eind 2018 nam CAG deel aan het jaarlijkse symposium van de IEHCA, 'Food as Cultural Heritage', in Tours, met een presentatie over de erkenning van de Belgische biercultuur als ICE in 2016. In 2019 werd een bijdrage aan de proceedings voorbereid. In het kader daarvan werd uitgebreider onderzoek verricht naar de vererfgoeding van die biercultuur, voorafgaand aan de erkenning. Op basis van 19de en 20ste-eeuws bronnenmateriaal werd de Belgische case getoetst aan de huidige inzichten in de erfgoedstudies. De proceedings zullen in de loop van 2020 verschijnen.

CAG speelde ook in 2019 flexibel in op vragen naar expertisedeling van binnen en buiten de erfgoedwereld. Zo werkte CAG mee aan een podcast over de geschiedenis van ontbijtgewoontes, en voorzag het een kleine brochure over perentaart op vraag van de Fruitwerkgroep Wevelgem-Menen (zie ook 8.2).

In 2019 bracht CAG voor het koepelproject Koffiestories materieel en immaterieel koffie-erfgoed in kaart. Aan de hand van collectiebezoeken aan koffiebranderijen, traders en naties, producenten van koffieverwerkingsapparatuur en verzamelaars kreeg CAG zicht op het materiële erfgoed omtrent het onderzoeken, telen, verhandelen, verwerken, zetten en drinken van koffie. In overleg met gemeenschappen en vaklui ontwikkelde CAG daarnaast inzicht in tradities, gewoonten en vakmanschap rond het branden, zetten en drinken van koffie (zie ook 6.7).

Het bronnen- en literatuuronderzoek in het kader van het project voor de Vlaamse Landmaatschappij draagt bij tot een betere kennis van het Vlaamse open ruimtebeleid in de 21e eeuw (zie ook 6.8).

In het kader van Feniks 2020 werden heel wat collecties van documentair en roerend erfgoed over de wederopbouw (van het Belgische platteland) na de Eerste Wereldoorlog in kaart gebracht. Het project heeft bovendien interessante contacten opgeleverd met een aantal belangrijke erfgoedspelers in de Westhoek, zoals het In Flanders Fields Museum en het Regionaal Landschap Westhoek (zie ook 6.9).

4.3.1.1 *Studiedagen, vormings- en inspiratiemomenten*

Alle medewerkers van CAG krijgen voldoende tijd om externe bijscholingen en vormingen te volgen, via studiedagen, workshops en specifieke vormingsmomenten. Hieronder volgt een overzicht van de gevolgde studiedagen en vormingscursussen in 2019 in chronologische volgorde:

Overzicht van Opleidingen/vormingen/congressen bijgewoond door medewerkers

- 21 januari: Public Domain Day, Koninklijke Bibliotheek van België, Brussel, Diantha Osseweijer, Sven Lefèvre
- 25 januari: vormingssessie Cera, Cera, Leuven, Griet Frère, Femke Paulussen
- 31 januari, 18 februari: bootcamp ErfgoedApp, FARO, Brussel, Griet Frère

- 1 februari: Masterclass waarderen onroerend erfgoed, casus mergelgrotten, Anse Kinnaer, Aukje De Haan, Brussel, Bert Woestenborghs
- 19 maart: Publiek 19, De Vooruit, Gent, Femke Paulussen
- 26 maart: studiedag pilootprojecten waarderen, FARO i.s.m. Departement CJM, Brussel, Brecht Demasure, Thomas Dirkx, Bert Woestenborghs
- 1 april: Kick-off conflict en meerstemmigheid, FARO, Kunsthal Extra City, Antwerpen, Chantal Bisschop
- 2 april: object handling, FARO, Brussel, Griet Frère
- 11 april, 9 mei, 4 juni, 24 juni: Vierdaagse cursus 'Ambacht in Beeld' door documentairemaakster Wendy van Wilgenburg, ETWIE, Industriemuseum, Gent, Chantal Bisschop, Laura Danckaert
- 3 mei: studiedag Controlling Woodworm – beheersen van houtworm, KMKG-MRAH, Brussel, Brecht Demasure
- 6 mei: opleiding EHBO, KU Leuven, Heverlee, Kristel Janssens
- 7 mei: 'Intangible Cultural Heritage, Museums and Cultural Policies', internationale conferentie IMP, Mechelen, Chantal Bisschop, Laura Danckaert
- 11 mei: Inspiratienamiddag Meester-leerling-trajecten, Brussel, Laura Danckaert
- 17 mei: UNESCO-dag, Mechelen, Laura Danckaert
- 6 juni: Let's go audio, Geluidshuis, Antwerpen, Griet Frère
- 7 juni: ODIS-ontmoetingsdag, ADVN, Antwerpen, Greet Draye
- 11 juni: contactdag Vlaamse erfgoeddatabanken, Departement CJM, Antwerpen, Brecht Demasure, Bert Woestenborghs
- 16 juni: 'Leve Immaterieel Erfgoed!', WIE, Anderlecht, Chantal Bisschop, Laura Danckaert
- 17 juni: inspiratiedag storytelling, Bailleul Ontwerpbureau, Teseum, Tongeren, Femke Paulussen
- 20 juni: Informatieveiligheid en ICT-gebruik in de Groep Humane Wetenschappen, Faculteit Rechten, KU Leuven, Diantha Osseweijer
- 25-26 juni: beleidsplanningstweedaagse erfgoedcel TERF, TERF, Staden, Brecht Demasure
- 9-13 september: Rural History Conferentie 2019, EHESS, Parijs, Dries Claeys (13 september), Diantha Osseweijer (9 september), Sven Lefèvre, Yves Segers
- 26 september: opleiding 'begroting opstellen', Sociare, Brussel, Kristel Janssens
- 1 oktober: opleiding Axiell Collections, Departement CJM, Gent, Brecht Demasure
- 3 oktober: ICAG-seminarie – drs. David Veltman (Rijksuniversiteit Groningen) *Arcadisch modernisme in het leven van de kunstschilder-boer Felix de Boeck,* Brecht Demasure*,* Greet Draye, Yves Segers, Bert Woestenborghs
- 17 oktober: Vorming meerstemmigheid en referentiekaders, FARO/Atlas Inburgering, Antwerpen, Greet Draye
- 7 november: Cera-partnerdag: inspiratie en ontmoeting, Cera, Leuven, Femke Paulussen
- 7 november en 13 november (praktijksessie): Terugkomdag financiële antennes, herfinancieringen, KU Leuven, Leuven, Kristel Janssens
- 14 november: ICAG-seminarie – dr. Maureen Duru (The Food Bridge/ VUB) *Is food heritage constrained by space? Views from African Diaspora food culture in Belgium* , Brecht Demasure, Greet Draye, Bert Woestenborghs
- 19 november: Cultureel erfgoed en zorgplaatsen in de stad, FARO, Brussel, Femke Paulussen

- 21 november: Praktijkuitwisseling rond immaterieel erfgoed en websites, Studio Citygate Brussel, Diantha Osseweijer
- 22 november: studiedag Erfgoed en de vier elementen – water – Erfgoedlabo Leuven, STUK, Leuven, Brecht Demasure
- 25 november: opleiding CMS Erfgoedinzicht, Departement CJM, Gent, Brecht Demasure
- 26 november: Groot Onderhoud, FARO, Antwerpen, Greet Draye, Griet Frère

Ook binnen de organisatie werd heel wat kennis en expertise uitgewisseld. Tijdens de maandelijkse teamvergaderingen werden onderzoeksresultaten en ervaringen gedeeld en gepresenteerd. Naast de algemene en praktische zaken werd elke maand een specifiek thema voorgesteld door een van de staf- of projectmedewerkers. Dit werd afgewisseld met de voorbereiding van jaar- en actieplan. Hieronder volgt het overzicht van de teamvergaderingen, met inbegrip van de thema's van de presentaties:

- 17 januari: Rondje van de tafel
- 25 februari: Koffiestories
- 25 maart: Vernieuwing website HetVirtueleLand
- 29 april: Hoevemuseum 't Kapelriegoed
- 27 mei: Lattenklieven
- 24 juni: Cinema Rural
- 26 augustus: 65 jaar Alma
- 30 september: Feniks 2020
- 4 november: Actieplan 2020
- 25 november: (de geplande externe presentatie is weggevallen)
- 16 december: Herders in de Zwinstreek

4.3.2 CAG deelt onderzoeksresultaten en expertise met de eigen erfgoedgemeenschap en het brede publiek, onder meer via publicaties en vormingsactiviteiten, en stimuleert en faciliteert zo ook onderzoek door anderen

CAG investeert voldoende tijd en energie in het verzorgen van een professionele eerstelijnszorg en loketfunctie. Het beantwoorden van vragen vanwege particulieren en organisaties over allerlei thema's valt hier zeker onder. CAG engageert zich om de binnengekomen vragen zo snel en zo accuraat mogelijk te beantwoorden en eventueel door te verwijzen naar informatiebronnen of andere collectiebeheerders, erfgoedzorgers of steunpunten. In 2019 werden via het algemene contactadres en via telefoon circa 375 vragen gesteld. We stellen vast dat de voorbije jaren in toenemende mate een beroep wordt gedaan op de expertise van de CAG-medewerkers. Opvallend daarbij zijn de vele vragen over de functie van oude (hand)werktuigen (Waarvoor dient dit? Wat is dit?), maar ook de vraag naar mogelijke nieuwe bestemmingen (Waar kan ik hiermee terecht?). In die zin vervult CAG een relevante netwerkfunctie door de contacten met de vele collectiebeheerders.

De uitbouw van de CollectiveAccess databank is erop gericht om uitwisseling met andere databanken en kennisdeling te faciliteren. In 2019 werden de eerste stappen gezet om de data ook als Wikidata te publiceren. De opgedane expertise wordt gedeeld in een Project-CEST pagina.

Aan de hand van een aantal tentoonstellingen valoriseert Feniks 2020 het doctoraatsonderzoek over de wederopbouw van het Belgische platteland na WOI dat de voorbije vijf jaar binnen zusterorganisatie ICAG door Dries Claeys werd uitgevoerd.

In het voorjaar van 2019 werd het project 'Fier op de hoeve van hier' gefinaliseerd. De resultaten werden aan het grote publiek gepresenteerd aan de hand van drie publicaties.

Voor een overzicht van alle publicaties, zie hoofdstuk 8.

4.4 CAG ontwikkelt zich via overleg, samenwerking en netwerking verder tot knooppunt van/voor de erfgoedgemeenschap (SD 4)

4.4.1 CAG stemt zijn eigen werking af met de erfgoedgemeenschap

Structurele onderlinge afstemming met de dienstverlenende rollen die eenzelfde terrein bespelen, zoals ETWIE (industrieel erfgoed), CRAFTS. (ambachten en vakmanschap) en de immaterieel erfgoedorganisatie WIE bleven in 2019 tamelijk beperkt, aangezien CRAFTS nog opgestart diende te worden en WIE zich in een overgangsfase bevond (met een bijna totaal nieuwe beleidsploeg).
Wél was er reeds concreet overleg en samenwerking met CRAFTS rond 'het brouwen' en met WIE i.v.m. de themacampagne 'Immaterieel cultureel erfgoed en eetcultuur'. Overleg tussen ETWIE en CAG vond plaats via het lidmaatschap van ETWIE in de adviesraad van CAG en het lidmaatschap van CAG in de Algemene Vergadering van ETWIE.
Wanneer alle partners begin 2020 hun startblok-fase ontgroeid zijn, zal werk gemaakt worden van een meer structurele afstemming omtrent ieders grenzen binnen het agrarisch en industrieel erfgoed.

Voor de uitbouw van de werking rond archief-, bibliotheek- en documentaire collecties heeft CAG in de loop van 2019 over zijn plannen overlegd met verschillende professionele erfgoedspelers, van wie (een deel van) de werking aanleunt bij de drie inhoudelijke lijnen van CAG (zie ook 4.1.1). Het ging zowel om collectiebeherende instellingen als om instellingen met een dienstverlenende rol. In alle gesprekken stonden expertisedeling en de mogelijkheden tot samenwerking centraal. Het ging om het Vlaams Architectuurinstituut (30 april), ETWIE (13 mei en 3 juli), Archiefbank (13 mei, 25 juni en 19 november), de leden van het Netwerk Bedrijfserfgoed (27 mei), de ODIS-partners (KADOC, ADVN, AMSAB en Liberaal Archief) (7 juni), de Vlaamse Erfgoedbibliotheken (9 september), de KU Leuven Bibliotheken (Arenberg en Artes) (28 juni en 18 september), de Vlaamse Vereniging voor Archieven, Bibliotheken en Documentatiecentra (5 november), de Koninklijke Bibliotheek (17 december), Cemper (3 december). Tegelijk werd gepolst naar de mogelijkheden en noden in het veld rond collectie-overleg.

Het Domein 4-overleg kwam in 2019 samen op 25 juni in Leuven. Het jaarlijkse overleg tussen CAG, CJM en de Dienst Dierenwelzijn vond plaats op 22 oktober in Brussel. Het ICE-Domeinnetwerk kwam in 2019 drie keer samen (1 februari, 23 mei, 23 september). De overlegmomenten stonden in het teken van netwerkontwikkeling, afstemming en samenwerking rond dienstverlening, begeleiding van gemeenschappen en opvolging van immaterieelerfgoed.be. Verder waren het participatief documenteren en het pilootproject rond waarderen van immaterieel erfgoed de twee belangrijkste thematische werkingslijnen. Daarnaast werden ook aparte, thematische overlegmomenten gehouden met één of meerdere partners uit het Domeinnetwerk. De jaarlijkse ICE-bijeenkomst voor erfgoedcellen op 8 oktober in Brussel stond vooral in het teken van een update rond het immaterieel erfgoedbeleid en het platform en rond de toekomstige samenwerking en beleidsplanning van de erfgoedcellen. Het jaarlijkse overleg tussen CAG en het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie – Dienst Dierenwelzijn vond plaats op 22 oktober.

Als erkende erfgoedorganisatie en gevestigd in Leuven, maakt CAG ook deel uit van het Leuvense Erfgoedlabo. In de schoot van het Leuvense Erfgoedlabo werken 13 professionele erfgoedspelers structureel samen om elkaar en de brede erfgoedsector te versterken en Leuven als dynamische

erfgoedstad in Vlaanderen op de kaart te zetten. In 2019 werden de vier oorspronkelijke werven omgedoopt tot ateliers. CAG participeert aan de initiatieven die het erfgoedlabo neemt rond presenteren en participeren, erfgoeddepot, kennisopbouw en digitaal atelier. Het Erfgoedlabo wil gezamenlijk experimenteren, projecten opzetten en kennis, infrastructuur en resultaten delen. Een eerste realisatie van het atelier presenteren en programmeren was de gezamenlijke organisatie en promotie van activiteiten in kader van Erfgoeddag in Leuven. De website van het Erfgoedlabo werd gelanceerd en zette de verschillende acties van de partners in de kijker.

In mei stelde CAG het project Cinema Rural voor aan de Waalse collega's van Musée de la vie Wallonne. Dit leidde uiteindelijk tot de uitwisseling van metadata en de integratie van gedigitaliseerde films in de filmdatabank (zie ook 6.3).

CAG ontplooit in toenemende mate een internationale werking. Dat verloopt via een actieve deelname aan internationale netwerken zoals AIMA (International Association of Agricultural Museums), ERHFA (European Rural History Film Association) en EURHO (European Rural History Organisation). Ook met KIEN, het Nederlandse expertisecentrum voor immaterieel erfgoed, wordt structureel samen gewerkt.

4.4.2 CAG ontwikkelt zich verder als knooppunt binnen het agrarisch erfgoedveld en realiseert samenwerking met personen en organisaties die erfgoed niet als kerntaak hebben

CAG zet zowel binnen zijn basiswerking als binnen zijn projectwerking sterk in op samenwerking met verschillende partners uit het brede veld van landbouw, voeding en landelijk leven. Ook aan organisaties en personen die erfgoed niet als kerntaak hebben, wordt getracht zo veel mogelijk een juiste erfgoedreflex mee te geven.

Aangezien de knooppuntfunctie van CAG erg vertakt en verweven is in zoveel verschillende landbouw- en voeding-gerelateerde projecten en organisaties, beperken we ons hieronder tot enkele voor 2019 specifieke knooppuntfuncties.

In het kader van het **VLM-project** heeft CAG reeds een belangrijk deel van de geschiedenis van de organisatie – en dus van het recente open ruimtebeleid – in kaart gebracht. Het onderzoek naar de recente geschiedenis van de VLM helpt de overheidsorganisatie bij het bepalen van haar toekomstige beleid door haar te laten reflecteren op het open ruimtebeleid in het verleden (zie ook 6.8).

CAG ondersteunt binnen het **Feniks-project** heel wat kleine gemeenten. Vanuit zijn dienstverlenende rol wordt de door CAG opgebouwde expertise aan hen ter beschikking gesteld voor de inhoudelijke invulling van een aantal publieksprojecten in de Westhoek (zie ook 6.9).

Binnen het koepelproject **Koffiestories** werkt CAG samen met verschillende spelers die zich grotendeels buiten de erfgoedsector bevinden. Zo zetelen zowel in de stuur- als in de adviesgroep organisaties die erfgoed niet als kerntaak hebben, nl. Cera, het Koninklijk Verbond van Koffiebranders en de Plantentuin van Meise. Ook bij het in kaart brengen van immaterieel koffie-erfgoed werd samengewerkt met diverse organisaties (zie ook 6.3).

CAG werd aangezocht om partner te zijn in het project **Slimerfgoed.be** (1 sept. 19 - 31 aug 21). Dat project, ingediend door Cultureel Erfgoed Annunciaten Heverlee en goedgekeurd door de Vlaamse overheid, heeft als bedoeling de erfgoed- en onderwijssector dichter bij elkaar te brengen. Vier 'proeftuinen', telkens rond een ander aspect van schoolerfgoed, moeten toelaten om werkvormen te testen. Het project wil bovendien, na afloop van de proeftuinwerking, via een digitaal platform inspirerende voorbeelden aanreiken en tools ter beschikking stellen. CAG is erfgoedpartner in de eerste proeftuin die een multiculturele werking rond schoolerfgoed testte (10-11 oktober). Leerlingen uit OKAN-klassen en studenten NT2 werden in contact gebracht met studenten van de lerarenopleiding om samen te dialogeren rond voedingserfgoed. CAG begeleidde een workshop rond bewaartechnieken. Tegelijk zetelt CAG in de stuurgroep van het project gedurende de volledige looptijd.

CAG werd door VLAM uitgenodigd om deel te nemen aan een **expertenpanel rond vlaaien** (22 maart). Het panel kaderde in een campagne van VLAM rond vlaaien die erkend zijn als streekproduct. Centrale vraag was welke vlaaien afgebeeld staan op een aantal van Bruegels' schilderijen. Onderzoek op basis van laat-middeleeuwse kookboeken leerde dat het allicht voorlopers waren van de 'bakkemoezevlaai' en de roomvlaai, ook al lag in sommige middeleeuwse recepten een voorzichtige basis voor de latere Oost-Vlaamse vlaaien. De onderzoeksresultaten werden voorgesteld op de jaarvergadering van de sectorgroep-Streekproducten van VLAM op 14 mei.

Medewerkers van CAG blijven zich engageren in raden en klankbordgroepen die worden opgericht in de context van erfgoedzorgtrajecten immaterieel erfgoed, zoals onder meer het Bierobservatorium, de Trekpaardenraad, de Frietkotraad of de werkgroep ICE traditionele weidebevloeiing Lommel.

Hieronder een **schematisch overzicht** per medewerker van zijn/haar engagement als vertegenwoordiger van de agrarisch erfgoedgemeenschap in klankbord- en stuurgroepen van projecten en in bestuursorganen van andere organisaties, overheidscommissies, ….

Chantal Bisschop

- Lid Deelraad Erfgoed Leuven
- Lid Domeinnetwerk immaterieel cultureel erfgoed
- Lid Expertencommissie Immaterieel Cultureel Erfgoed, Vlaamse overheid
- Lid Experten Komité immaterielles Kulturerbe, Deutschsprachigen Gemeinschaft
- Lid pool experten voor Cultureel Erfgoed, Vlaamse overheid
- Lid Frietkotraad
- Lid Hondenzwemmingsraad
- Lid Observatorium voor de verscheidenheid van de brouwkunst en haar waardering in België
- Lid stuurgroep project Schaarbeekse Kriek (initiatiefnemer Provincie Vlaams-Brabant)
- Lid stuurgroep 'Iedereen Jeneverbaron' (initiatiefnemer Jenevermuseum Hasselt)
- Lid werkgroep ICE traditionele weidebevloeiing Lommel (initiatiefnemer Natuurpunt Noord-Limburg en Erfgoed Lommel)
- Lid Trekpaardenraad

Brecht Demasure

- Lid Raad van Bestuur (a.i.) en Algemene Vergadering Heemkunde Vlaanderen
- Lid Algemene Vergadering Histories
- Lid pool experten voor Cultureel Erfgoed, Vlaamse overheid
- Lid Adviesgroep Projectvereniging BIE
- Lid Klankbordgroep Erfgoedinzicht
- Lid Klankbordgroep Agrarische en gastronomische identiteit van de Zwinstreek (initiatiefnemer provincie West-Vlaanderen)
- Lid Klankbordgroep InnoCastle (initiatiefnemer HoGent)
- Lid Beleidsplanningstraject Erfgoedcel TERF (initiatiefnemer Projectvereniging BIE)

Greet Draye

- Lid Netwerk Bedrijfserfgoed
- Lid Stuurgroep project Slimerfgoed.be
- Lid van de pool van deskundigen voor de Expertencommissie Immaterieel Cultureel Erfgoed

Griet Frère

- Lid Klankbordgroep Agrarische en gastronomische identiteit van de Zwinstreek (initiatiefnemer provincie West-Vlaanderen)
- Lid Klankbordgroep InnoCastle (initiatiefnemer HoGent)
- Lid van stuurgroep van het project 'Groenten in de vitrine' (initiatiefnemer erfgoedcel TERF en RESOC Midden-West-Vlaanderen)

Diantha Osseweijer

- Lid Algemene Vergadering 't Grom

Femke Paulussen

- Lid Deelraad Erfgoed Leuven
- Lid Voedsel- en Landbouwadviesraad Leuven

Yves Segers

- Voorzitter Beoordelingscommissie Landelijke cultureel-erfgoedarchieven en bibliotheken, Vlaamse overheid
- (Toegevoegd) Lid Adviescommissie Cultureel-erfgoed, Vlaamse overheid
- Lid pool experten voor Cultureel Erfgoed, Vlaamse overheid
- Lid E-13 Erfgoedlabo Leuven
- Lid Wetenschappelijk Comité Vlaams Architectuur Instituut
- Ondervoorzitter European Rural History Film Association (ERHFA)
- Lid Management committee European Rural History Organisation (EURHO)
- Co-promotor Comparative Rural History Network (CORN)

Bert Woestenborghs

- Lid projectwerkgroep 'Wijzer waarderen' (initiatiefnemer Vlaamse Erfgoedbibliotheek)
- Lid stuurgroep 'Weten te waarderen' (initiatiefnemer erfgoedcel CO7)

- Lid stuurgroep ‘Registratie en waardering Hoevemuseum Kapelriegoed Moorsele (initiatiefnemer erfgoedcel Zuidwest)
- Lid stuurgroep ‘Een jaar op het veld’ (initiatiefnemer erfgoedcel Kusterfgoed)
- Lid klankbordgroep (initiatiefnemer ETWIE)
- Lid pool experten voor Cultureel Erfgoed

4.5 CAG presenteert en valoriseert via publiekswerking en communicatie het agrarisch erfgoed (SD 5)

4.5.1 Het agrarisch erfgoed wordt digitaal ontsloten en gepresenteerd voor een breed publiek via de website van CAG en andere kanalen

In het voorjaar van 2019 werd gestart met het uittekenen van de vernieuwing van de organisatiewebsite en erfgoedbank van CAG, www.hetvirtueleland.be. In samenwerking met LIBIS, serviceleverancier van CAG, het Leuvense ontwerpbureau Statik, leden van de Visiegroep HVL 2025 en met inbegrip van de resultaten uit de gebruikersenquête uit 2017 werd een voorstel uitgewerkt voor de nieuwe presentatie en indeling van de website, gericht op een betere vindbaarheid van informatie en gebruiksvriendelijkheid. Ook werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om de beeldbank en hulpinstrumenten van de erfgoedbank zoals de bibliografie, collectie-overzicht, rapporten en andere documentatie beter doorzoekbaar te maken, met o.a. vereenvoudigde filters en thema's voor het linken van gerelateerde content.

In kader van deze vernieuwing werd overgeschakeld van Omeka naar Omeka S als open source webpublicatie systeem van de site. Het biedt nieuwe mogelijkheden waaronder het linken, open delen, publiceren en vindbaar maken van thematische erfgoedcontent op het web. Omeka S zet volledig in op semantische web technologieën en linked open data, met de mogelijkheid om eigen data te connecteren aan andere online resources. Ook kan er met Omeka S gewerkt worden met subwebsites met een overeenkomstige lay-out. Deze functionaliteit werd aangegrepen om een nieuwe omgeving van de website van de Collectie Bulskampveld uit te bouwen, zodat de connectie met CAG ook visueel duidelijker is. In het najaar van 2019 werden enkel opleidingsmomenten voorzien door LIBIS voor de verantwoordelijke medewerkers om met het systeem te leren werken, waarna werd begonnen met de invoer van de inhoud van de site. De nieuwe website zal in maart 2020 live gaan.

In kader van het project Cinema Rural werd binnen de structuur van de CAG-databank een nieuwe omgeving uitgewerkt, gericht op de registratie van bewegend beeldmateriaal en het uitwisselen van deze metadata met andere databanksystemen. De focus lag in 2019 op het uitwerken van deze infrastructuur binnen CollectiveAccess en het gestructureerd importeren van de verzamelde metadata naar aanleiding van de visionering en registratie van landbouwfilms van het Ministerie van Landbouw en de Boerenbond, respectievelijk bewaard bij Cinematek en KADOC.

Tijdens dit vernieuwingstraject werd de huidige website, erfgoedbank en achterliggende CAG-databank up to date gehouden en verder aangevuld, in lijn met resultaten uit de basis- en projectwerking van CAG. Zo werd o.a. in kader van het waarderingsproject 'Naar waarde geschat' de collectie-inventaris van het Museum van de Belgische Brouwers in Brussel geüpdatet en de beeldbank verder aangevuld met beelden voor de themaverhalen. Naar aanleiding van een kwaliteitscontrole werden er echter ook records verwijderd omdat de beelden van te slechte kwaliteit waren om te behouden.

De oriënterende bibliografie 'geschiedenis van landbouw, platteland en voeding (19de en 20ste eeuw België)' werd geüpdatet in mei 2019.

Het online overzicht van publiek toegankelijke musea en verzamelingen in Vlaanderen en Brussel die objecten bezitten met betrekking tot het erfgoed van landbouw, platteland en voeding (in kort het collectie-overzicht) werd eveneens geactualiseerd, waarbij de resultaten van de collectiebezoeken verwerkt werden (https://www.hetvirtueleland.be/collecties). Er verdwenen ook enkele collecties uit het overzicht (zie ook 4.1.1

Elk jaar verschijnen er zes geïllustreerde online verhalen over een relevant of actueel onderwerp binnen het themaveld landbouw, voeding en landelijk leven. Deze verhalen worden geschreven door medewerkers van CAG, ICAG of externe experts. In 2019 werden de volgende themaverhalen gepubliceerd op www.hetvirtueleland.be:

- 'De tractor in de Belgische landbouw, 1904-1965', Bert Woestenborghs (CAG) - https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/tractor
- '"Het is voor een keizersnee, meester". De veeartsenij in de tweede helft van de vorige eeuw', Katrien Vervaele (extern expert) - https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/veeartsenij
- 'Anders eten als experiment. Vegetariërs in de Lage Landen', Evert Peeters (extern expert) - https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/vegetarisme
- 'Witteren: rijke waters, golvend gras …', Albert Jansen, i.s.m. werkgroep Vloeiweiden 'Lommel wittert: rijke waters, golvend gras!' - https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/weidebevloeiing_witteren
- 'Lattenklieven, terug van weggeweest', Brecht Demasure (CAG) - https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/lattenklieven
- Biercultuur sinds 1800, Annelies Tollet (Erfgoedcel Brussel) - https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/biercultuur

Bij elk themaverhaal werden nieuwe beelden aangeleverd door de auteurs, die beschreven werden in de CAG-databank en gepubliceerd in de publieke beeldbank.

Het overzicht van rapporten en documentatie van CAG groeide verder aan in 2019 (zie ook 8.3). Deze publicaties werden tevens ter beschikking gesteld op het publieke platform Slideshare, voor het bereiken van een breder publiek.

In de loop van 2019 werd de online bibliografie 'Geschiedenis van landbouw, voeding en landelijk leven (19de en 20ste eeuw, België)' op Het Virtuele Land verder aangevuld (zie: www.hetvirtueleland.be/cag/bronnen/bibliografie). Naar gewoonte betrof het een combinatie van nieuw gepubliceerde artikels en boeken, alsook reeds eerder verschenen werken die nog niet waren opgenomen. De bibliografie werd in 2019 in totaal 1.649 keer bezocht, waarvan 1.382 unieke bezoeken.

4.5.2 CAG ontwikkelt een gevarieerde publiekswerking, met oog voor diverse doelgroepen

Erfgoeddag

Op Erfgoeddag presenteerde CAG de expo 'Koffie, een kunst!' (28 april 2019, Universiteitshallen, Leuven). Naast een tentoonstelling over het vakmanschap van koffiebranden, -zetten en -drinken en de geschiedenis van koffie in Leuven, konden bezoekers de koffieplant ontdekken en genieten van een aangepaste *cupping* (koffie proeven en ontleden van smaken en aroma's beïnvloed door de geselecteerde koffiebonen en hun specifieke branding), aangeboden en begeleid door koffiebranderij Onan. Op een infostand belichtte een wetenschapper van Plantentuin Meise het onderzoek dat deze instelling doet naar koffie. Op deze activiteit werden 1.230 bezoekers geteld. Ook de activiteiten georganiseerd i.k.v. het beheer rond de Collectie Bulskampveld (lattekot-2.0 zie 5.4.2)) en i.k.v. het waarderingsproject ' t Kapelriegoed Moorsele (zie 6.6) lokten veel geïnteresseerde bezoekers.

Leuven Boert

Na twee succesvolle edities werd ook in 2019 het Mgr. Ladeuzeplein op zaterdag 15 juni weer omgetoverd tot een groene oase voor Leuven Boert. Het stadslandbouwoverleg van de stad Leuven, waar CAG deel van uitmaakt, wilde met dit publieksevenement opnieuw de troeven van stads- en stadsnabije landbouw in de verf zetten. Lokale land- en tuinbouwers, streekproducenten en diverse organisaties kregen de kans zich voor te stellen aan een geïnteresseerd publiek. Naast verkoop- en infostandjes waren ook dit jaar de strobalenberg en kinderboerderij zeer populair bij de jongste bezoekers. CAG maakte van de gelegenheid gebruik om het stedelijke publiek te laten kennismaken met de geschiedenis van de tractor. De tractorkar en infobanners kregen veel belangstelling. Vooral de oldtimertractoren vielen in de smaak bij het publiek dat vooral bestond uit jonge gezinnen met kinderen. Leuven Boert wist om en bij de 4.000 bezoekers op de been te brengen.

Collection day Feniks

Het Feniks2020-project laat CAG toe in contact te treden met doelgroepen die niet tot zijn 'standaardpubliek' behoren. Het gaat onder andere om heemkundigen en streekgidsen uit de Westhoek. Tijdens een crowd sourcing event (op 15 juni) konden streekbewoners wederopbouw gerelateerde objecten tonen en laten registreren (30-tal registraties)

Expo 'Tractor, een ronkend verhaal'

In de zomermaanden werd de interactieve expo 'Tractor, een ronkend verhaal' weer op diverse locaties in binnen- en buitenland opgesteld en bracht CAG op die manier het verhaal van de publicatie 'Tractor. Een geschiedenis' opnieuw naar een breed publiek:

- 1 en 2 juni: OTC Veteran Tractor Show (Torhout – ca. 2.000 bezoekers)
- 16 juni: Stadslandbouwevent Leuven Boert (Leuven – ca. 4.000 bezoekers)
- 27 en 28 juli: Internationaal Historisch Motoren en Tractoren Festival (Panningen NL – meer dan 22.500 bezoekers)
- 21 en 22 september: Werktuigendagen (Oudenaarde – ca. 70.000 bezoekers)

EURAGRI
Op 23 september presenteerde CAG in Gent een selectie bewegend beeld over de evolutie van het wetenschappelijk onderzoek en vooruitgangsdenken in audiovisuele voorlichtingsfilms op het EURAGRI-congres in samenwerking met ILVO. Dit gebeurde in het kader van Cinema Rural Een publiek van ca. 70 economen, biologen, landbouwingenieurs en onderzoekers werden zo bewust gemaakt van de historische context en evolutie van de activiteiten die ze vandaag de dag uitoefenen.

Open Bedrijvendag
Ter gelegenheid van Open Bedrijvendag (1 oktober) werd een compilatie van beelden met fragmenten uit het Boerenbond Beeldarchief over Belgisch wetenschappelijk onderzoek ter beschikking gesteld aan ILVO (PLANT-site, Melle). Zo'n 2.000 bezoekers bezochten de site en hadden de gelegenheid om niet alleen kennis te maken met de nieuwste innovaties, maar via de compilatie kregen ze eveneens een blik op de methoden en de evoluties van het wetenschappelijk onderzoek in het verleden. Op die manier werd het project Cinema Rural onder de aandacht gebracht.

ICAG-seminaries
In het najaar van 2019 ging een nieuwe reeks ICAG-seminaries van start, met telkens een 30-tal deelnemers. De reeks loopt verder in de eerste helft van 2020.

- -3 oktober: drs. David Veltman (Rijksuniversiteit Groningen) *Arcadisch modernisme in het leven van de kunstschilder-boer Felix de Boeck*

- -14 november: dr. Maureen Duru (The Food Bridge/ VUB) *Is food heritage constrained by space? Views from African Diaspora food culture in Belgium*

Veldverkenners
Midden 2013 werd een samenwerking gestart met de blogsite www.veldverkenners.be. 'Veldverkenners' is een initiatief van het Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw (VILT vzw) en probeert de burger dichter bij de boer te brengen. In 2019 werd, zoals de voorgaande jaren, tweemaandelijks een themaverhaal van Het Virtuele Land in de kijker gezet in de rubriek 'Uit de Oude Doos', door middel van een opmerkelijke foto uit de beeldbank van CAG en relevante weetjes uit het betreffende themaverhaal. De rubriek wordt bij verschijning gepromoot op sociale media en in de nieuwsbrief van 'Veldverkenners'.

Voor een overzicht van alle lezingen die werden gehouden door CAG-medewerkers, zie 7.1.

4.5.3 Een moderne en doelgerichte communicatie krijgt blijvende aandacht

Sinds 2013 was de organisatiewebsite van CAG tevens een erfgoedbank met de url www.hetvirtueleland.be. De connectie van CAG met deze website was niet voor alle bezoekers even duidelijk, zo bleek ook uit de gebruikersbevraging uit 2017. Er werd dan ook in kader van de

vernieuwing van de website gekozen voor het opnieuw in gebruik nemen van de url www.cagnet.be, om zo de link met de organisatie eenduidiger uit te dragen[1].

Het ontwerpbureau Statik in Leuven werkte in het voorjaar van 2019 in opdracht van CAG een nieuwe lay-out uit voor de website. Hierbij werd vertrokken vanuit het bestaand kleurenschema van de organisatie, maar met een frisse en overzichtelijke invulling, met gebruik van vaste tegelonderdelen en visuele elementen. Het aangeleverde design werd vervolgens door LIBIS vertaald naar de Omeka S omgeving. Met het ontwerp werd ook rekening gehouden met responsive design en de regels om te voldoen aan het Anysurfer label. Statik kwam in het ontwerpproces ook met een voorstel van een geactualiseerd logo van CAG, dat na intern overleg en het voorleggen aan de Raad van Bestuur van CAG werd aangenomen en te samen met de nieuwe website in het voorjaar van 2020 gelanceerd zal worden.
In dezelfde lijn werd eind 2019 besloten om de vernieuwing door te trekken naar de nieuwsbrief en huisstijl van CAG. De nieuwsbrief van CAG werd tot nu verzonden via de back-end van de website, Omeka. Deze werkwijze was echter verouderd en bleek onvoldoende voorzien in het opvolgen van de betrokkenheid van de ontvangers van de nieuwsbrief. Daarom werd besloten om de verzendingen van de nieuwsbrief, vanaf het live gaan van de nieuwe website, via het platform van Mailchimp te laten verlopen. Statik werkte hiervoor een nieuwe template uit. De nieuwe huisstijl (een nieuwe folder, templates voor rapporten en verslagen tot naamkaartjes en een mailhandtekening) werd uitbesteed aan het ontwerpbureau Tripleclick.

In de loop van 2019 voerde CAG gesprekken met communicatie-experten uit enkele organisaties vertegenwoordigd in de Raad van Bestuur (Boerenbond, Departement Landbouw en Visserij en KU Leuven, departement Biosystemen). Dit met het oog op de vernieuwing van de website maar evengoed om de communicatieve strategieën die CAG hanteert te evalueren en waar nodig bij te sturen.

CAG zette in 2019 verder in op de communicatie via de sociale mediakanalen. Zowel op Facebook als op Instagram deelde CAG interessante informatie, beelden en evenementen met betrekking tot de geschiedenis en het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven. Voor het breder delen van diverse resultaten van de werking van CAG werd er ook ingezet op de platformen van Vimeo, Slideshare en Soundcloud, om zo een meer divers publiek te bereiken en deze inhoud gemakkelijker te delen. Alle sociale mediakanalen kenden een aangroei van het aantal volgers (zie ook punt 10 CAG in cijfers).

CAG deelt aan de hand van specifieke thema's onderzoeksresultaten en expertise rond koffie-erfgoed met een breed publiek op de instagrampagina @koffiestories_.

Voor de Facebook-pagina van Boerenbond werd in het kader van de Dag van het Audiovisuele erfgoed een compilatie gemaakt van een filmpje uit het Boerenbondarchief om op die manier Cinema Rural en zijn doelstellingen onder de aandacht te brengen bij een landelijk publiek.

[1] De url cag.be bleek ondanks ondernomen pogingen niet beschikbaar voor overname. De url www.cagnet.be was al in bezit van CAG en fungeerde sinds 2013 als doorverwijzing naar www.hetvirtueleland.be.

4.6 CAG realiseert alle randvoorwaarden om als kwaliteitsvolle organisatie zijn missie op een duurzame manier te realiseren (SD 6)

4.6.1 CAG creëert een warme en stimulerende werkomgeving en investeert in een duurzaam personeelsbeleid

Het Centrum Agrarische Geschiedenis, eind 2000 opgericht met een tijdelijk startbudget en slechts één werknemer, is in 2019 uitgegroeid tot een organisatie met 14 competente en gedreven medewerkers. De personeelsmix van ervaren stafmedewerkers (acht van de negen vaste stafmedewerkers zijn meer dan 7 jaar in dienst) en jonge projectmedewerkers zorgt voor een dynamiek in beide richtingen: de jeugd kan bogen op de expertise van de 'anciens' om op die manier de nodige kennis en ervaring op te bouwen en anderzijds wijzen de jongere collega's de iets oudere collega's de weg naar nieuwe mogelijkheden m.b.t. het gebruik en de toepassing van nieuwe technologie- en communicatiemogelijkheden.

Voor de nieuwe medewerkers (en alle andere personeelsleden die dit wensten), werd opnieuw ergonomisch advies gevraagd inzake juiste zithouding voor de PC. De ergonoom van KU Leuven, die langkwam op 17 mei, adviseerde bij die gelegenheid ook een extern scherm en ergonomisch toetsenbord voor elke werknemer die op een laptop werkt. Er werd tegemoet gekomen aan dit advies en vanaf midden 2019 maken deze nieuwe werkmiddelen het werk op kantoor weer een stukje aangenamer en gezonder. Op 29 mei kwam Philippe Verbeken, preventiedeskundige van IDEWE langs om te bekijken of alle veiligheidsvoorschriften op de werkvloer werden nageleefd. Dit resulteerde in een positief verslag.

Vermits de functieprofielen van alle stafmedewerkers slechts tweejaarlijks geüpdatet worden, zijn er voor 2019 geen aanpassingen te melden. Midden 2020 zullen deze functieprofielen één voor één herbekeken worden, waarbij ook de bijkomende verantwoordelijkheden van de nieuwe clusterverantwoordelijken zullen worden opgenomen.

De jaarlijkse functioneringsgesprekken vonden eind oktober plaats.

Ter opvolging van één van de geformuleerde aandachtspunten van het Departement CJM bij het toekennen van de werkingssubsidie, werd het huishoudelijk reglement aangevuld met een handleiding IC-gebruik, gericht op de goede omgang met de digitale werkomgeving van de KU Leuven, hardware en software, digitaal (beeld)materiaal, netwerkinfrastructuur, auteursrechten en dergelijke.

Omdat CAG een stimulerende leer- en werkomgeving wil creëren, waarin ieders talenten en kennis verder ontwikkeld kunnen worden, namen alle werknemers deel aan één of meerdere vormingsactiviteiten (zie ook 4.3.1.1).

Daarnaast zorgden in 2019 een aantal 'informele' nevenactiviteiten voor de nodige ontspanning en de versterking van de sociale cohesie binnen het team: op vrijdag 11 januari vond het nieuwjaaretentje plaats. Er werd gekozen om niet op restaurant te gaan, maar er een meer informeel en huiselijk onderonsje van te maken in de 'eigen salons' in het Atrechtcollege. Deze vergaderzaal werd voor die

gelegenheid omgetoverd tot een warme, gezellige huiskamer en de uitgebreide zelfgemaakte aperitiefhapjes , de afhaal-lasagne, -coq au vin, en -taarten smaakten als kwamen ze van het beste sterrenrestaurant. Op 21 juni werd tijdens de personeelsuitstap een cultureel bezoek gebracht aan het Hergé-museum in Louvain-la-Neuve, gecombineerd met een teambuilding stadsspel in de namiddag.

Wegens de groei van de vele publieksactiviteiten, die ook regelmatig in het weekend plaatsvinden, en om ten alle tijde een gezonde balans tussen werk en privé te vrijwaren, werd in 2019 werk gemaakt van een update van het huishoudelijk reglement, waarin o.a. concrete afspraken werden neergeschreven rond recuperatie van weekendactiviteiten.

4.6.2 CAG verwerft de nodige financiële middelen en investeert deze om zijn doelstellingen te realiseren

CAG is in het voorbije decennium uitgegroeid tot een vaste waarde in het cultureel-erfgoedlandschap. De vaste werkingstoelage van het centrum steeg in de nieuwe beleidsperiode met 44% tot 412.000 euro. Daarnaast werden in 2019 ook weer een aantal projectsubsidies binnen gehaald voor nieuwe of uitdieping van bestaande projecten (zie ook hoofdstuk 6). De concrete invulling van deze extra projectgelden werd uiteraard ook regelmatig besproken met de subsidiërende overheden of instellingen, zoals bv. met Cera voor het project Koffiestories.

Voor het goed beheer van al deze middelen werd steeds een begroting opgesteld en de beschikbare budgetten werden doorheen het ganse jaar regelmatig opgevolgd door de stafmedewerker administratie en gerapporteerd aan de clusterverantwoordelijken en coördinator. Sinds 2019 boekt de stafmedewerker administratie alle facturen via het digitaal systeem SBB Slim, waaruit op elk moment actuele rapporteringen kunnen worden getrokken. Eind juli werd samen met de externe boekhouder een grondige halfjaarlijkse controle van de rekeningen uitgevoerd, die aan de voorzitter en Raad van Bestuur werd toegelicht. In 2019, het eerste jaar van de nieuwe beleidsperiode, springt voornamelijk de reeds in 2018 gestarte investering in de vernieuwing van de website in het oog. Vermits de website van CAG de basis en tegelijkertijd hét communicatiemiddel bij uitstek is van alle realisaties van CAG, en daardoor dus zo gebruiksvriendelijk en operationeel mogelijk dient te zijn, was deze vernieuwing een absolute must om de groeiende activiteiten van CAG op een passende manier te blijven doorgeven aan de erfgoedgemeenschap (bv. mogelijkheid om ook filmpjes online te plaatsen in kader van Cinema Rural).

4.6.3 CAG heeft een gepaste en gedragen organisatiestructuur en integreert de regels inzake goed bestuur blijvend in zijn werking

Qua rechtspersoon is er voor 2019 niet veel nieuws te melden. CAG blijft een vzw met een Algemene Vergadering, waarin alle werkende leden van de vereniging zetelen, en wordt bestuurd door een Raad van Bestuur, die het dagelijks bestuur toevertrouwt aan een coördinator. De Algemene Vergadering en Raad van Bestuur kwamen samen op 22 maart en 20 november.
Het intern reglement waarin de controlemechanismes en de concrete bevoegdheidsverdeling tussen de Algemene Vergadering, de Raad van Bestuur en de coördinator werd neergeschreven, werd correct opgevolgd.

De concrete dagelijkse en groeiende werking van het centrum, zorgde echter jaar na jaar voor een toenemende werkbelasting voor de coördinator. Om dit probleem op te vangen, maar tevens ook om het mede-eigenaarschap van bekwame stafleden verder uit te bouwen, werd de organisatie vanaf midden 2019 geherstructureerd. De vijf werkvelden (roerend erfgoed, immaterieel erfgoed en mondelinge geschiedenis, erfgoedbank en digitalisering, publiekswerking, educatie, en tot slot beheer en behoud van de Collectie Bulskamveld) van CAG werden ondergebracht in drie clusters:

1. Roerend en immaterieel erfgoed
2. Publiekswerking en participatie
3. Collectie Bulskamveld.

Binnen elke cluster coördineert de clusterverantwoordelijke zijn/haar onderliggende werking met de aan hem/haar toegekende budgetten. Uiteraard dienen de contouren van de algemene CAG-beleidslijnen steeds gerespecteerd te blijven. Tweewekelijks vergaderen de drie clusterverantwoordelijken met de coördinator en wordt er overlegd over actuele werkingsthema's of toekomstige beleidslijnen. Na één jaar implementatie van deze structuur, midden 2020 dus, zal deze nieuwe manier van werken geëvalueerd worden en indien nodig verfijnd en/of aangepast.

Daarnaast werd, na de vernieuwing en verruiming van de Algemene Vergadering eind 2017, in 2019 werk gemaakt van de vernieuwing van de adviesraad, zodat ook nieuwe geëngageerde spelers uit het veld konden toetreden. Ook de samenstelling van de andere overlegorganen werd geüpdatet (zie ook 3.2.3. en 3.2.4). In de komende jaren zal (in navolging van één van de aandachtspunten bij de subsidietoekenning), ook de Raad van Bestuur verruimd worden met een bijkomende vertegenwoordiger van het cultureel erfgoedveld. CAG denkt daarbij aan een vertegenwoordiger, die zich binnen de Algemene Vergadering van CAG excelleert door zijn/haar engagement.

4.6.4 CAG verweeft de basisprincipes van duurzaamheid en ecologisch bewustzijn sterker in zijn werking

Alle communicatie over de basis- en projectenwerking van CAG verliep in 2019 quasi volledig digitaal: via de website, de nieuwsbrief en sociale media zoals Facebook en Instagram. De rapporten werden opnieuw zo veel mogelijk digitaal verspreid. Alleen uitzonderlijk werden nog uitgeprinte exemplaren aangemaakt (bv. twee verplichte exemplaren van elke publicatie voor het wettelijk depot). Vanaf 2019 wordt ook de volledige boekhouding van CAG digitaal beheerd, zodat aankoop- en verkoopfacturen, rekeninguittreksels en samenwerkingsovereenkomsten vanaf dan niet meer uitgeprint hoeven te worden.

Voor bestellingen werd zo veel als mogelijk rekening gehouden met het duurzaamheidsprincipe: er werd bijvoorbeeld steeds gekozen voor water in glazen flessen en bij catering van evenementen werden zo veel mogelijk streekproducten van lokale ondernemers besteld. Daarnaast viel ook voor de grotere aanbestedingen, zoals de vernieuwing van de website en het concept en de uitbouw van de expo over Koffiestories onze keuze op onderaannemers, die duurzaamheid hoog in het vaandel dragen, o.a. Statik en Omgevingen.

Recyclage is bij CAG zeker geen ongekend begrip. De expo Tractor, ontwikkeld in 2018 werd nog veelvuldig ingezet in 2019 en de expo ‘Taart! Taart?’ ontwikkeld in 2016, in het kader van het project European Food en Drink, werd in 2019 volledig geschonken aan de Zoetermarkt in Heuvelland die haar 40 jarig jubileum vierde. Anderzijds deed CAG ook beroep op het platform ‘duurzaamheidsgoederen’ van KU Leuven waarop gebruikte kantooruitrusting van andere diensten van KU Leuven aangeboden wordt.

Ook op gebied van mobiliteit zette CAG weer een stap vooruit in zijn streven naar duurzaamheid: eind 2019 werd immers beslist om naast een abonnement voor deelfietsen (Blue-bike) ook een abonnement af te sluiten bij Cambio voor deelwagens. Op die manier kunnen werknemers voor verre verplaatsingen naar bv. West-Vlaanderen (Collectie Bulskampveld) de drukte rond de ring van Brussel vermijden, door het eerste traject met de trein af te leggen en dan bijvoorbeeld in Gent of Brugge het traject verder te zetten met een Cambio-wagen.

Het personeel van CAG heeft zijn duurzaamheidsreflex in 2019 ook doorgetrokken naar andere initiatieven zoals sociaal engagement. Op 22 december zetten vijf sportieve collega’s weer hun beste beentje voor tijdens de Warmathon van Leuven voor ‘Boeren op een kruispunt’. Daarnaast werden eind 2019 ook de eerste afspraken gemaakt voor een vrijwilligersactiviteit met het team i.s.m. woonzorgcentrum Het Booghuys in Leuven.

5 Taak inzake de werking van de Collectie Bulskampveld

5.1 CAG beheert de Collectie Bulskampveld volgens de regels van de kunst en het voortbestaan ervan wordt verzekerd (SD 1)

5.1.1 Beschikken over een degelijk informatiebeheer (OD 1.1)

De objecten van de Collectie Bulskampveld zijn geregistreerd in het collectieregistratiesysteem Adlib. De databank werd zoveel mogelijk up-to-date gehouden. Wijzigingen en informatie over standplaats, toestand, bruikleen en conserveringsbehandeling werden steeds in het systeem aangepast. In 2019 werd gestart met het aanvullen van records waarvan de beschrijving deels of volledig ontbreekt, maar waar wel een foto en standplaatsinformatie van bestaat . Gezien object na object bekeken wordt, is het onduidelijk hoeveel records in totaal werden aangepast. Het betreft grotendeels objecten uit de deelcollectie ambachten die in 2015-2016 niet door het MOT zijn aangevuld.

In 2019 bezocht maandelijks een medewerker de Collectie Bulskampveld in het depot in Zwevezele. Bij elk bezoek werd een rondgang door de collectie gemaakt en werden mogelijke calamiteiten gemeld. Op regelmatige momenten vonden er toestandscontroles plaats (21 januari, 19 februari, 4 maart, 20 maart, 9 mei, 24 mei, 12 juni, 26 september, 22-23 oktober). Dergelijke bezoeken waren ook steeds gekoppeld aan een standplaatscontrole.

5.1.2 Realiseren van een kwaliteitsvolle bewaaromgeving (OD 1.2)

In 2019 zijn enkele standaarddocumenten opgesteld met betrekking tot het behoud en beheer van de collectie. Zo is er een calamiteitenplan uitgewerkt dat de voornaamste schadefactoren opsomt en maatregelen voorstelt. De belangrijkste richtlijnen voor een goed depotbeheer zijn tevens vermeld. Er werd ook een calamiteitenkit samengesteld die de voornaamste hulpmiddelen bevat in geval van een incident of calamiteit. Jaarlijks wordt dit document geüpdatet.

Het depot in Zwevezele vereiste in 2019 de nodige aandacht. Lekken in het dak bleven de voornaamste calamiteit. De opstaande wanden van het platte dak van de loods blijven scheurtjes vertonen waardoor er waterinsijpeling in het gebouw komt. Gelukkig kwam het hemelwater niet in contact met de collectie. In 2019 (juli en oktober) werden er tot twee keer toe scheuren in het platte dak van de grote loods hersteld. Sindsdien werd geen waterinsijpeling meer vastgesteld. De volledige vernieuwing van het dak is een stevige investering voor de verhuurder. In 2020 wordt de situatie verder opgevolgd. De waterinsijpeling leidde ook tot een verstoring van het elektrisch circuit. Gelukkig werd dit tijdig vastgesteld en hersteld in december 2019.

Op 13 april 2018 zijn in het depot twee dataloggers geplaatst die om het kwartier de temperatuur en de relatieve vochtigheid meten. Na één jaar (april 2019) beschikten we over de resultaten. In de grote loods was de minimumtemperatuur 4,6°C en de maximumtemperatuur 26,8°C. In de periode 13 april 2018 – 13 april 2019 was het gemiddeld 14,2°C in de ruimte. De relatieve vochtigheid in de grote loods bedroeg minimaal 56,7% en maximaal 87,3%. Gemiddeld was de RV 78,6%. In de kleine loods was de minimumtemperatuur 1,5°C en de maximumtemperatuur 29,4°C. In de bestudeerde periode was het

gemiddeld 14,0°C in de loods. De RV in de kleine loods bedroeg minimaal 46,7% en maximaal 91,5%. Gemiddeld was de RV er 76,0%. Opvallend is dat de kleine loods precies minder goed geïsoleerd is dan de grote loods: de maxima liggen er verder uiteen. Vooral voor de RV scoort de loods in het algemeen minder goed. Een streefwaarde tussen 40 en 60% wordt als optimaal beschouwd. In 2020 wordt dit verder opgevolgd. Men mag niet uit het oog verliezen dat het depot een loods is en ingrepen op het binnenklimaat geen evidentie zijn (praktisch, financieel). Op 12 juni 2019 zijn de dataloggers opnieuw in het depot geplaatst.

Verder waren er de jaarlijkse controles van de technische installaties en de depothulpmiddelen. Op 21 januari werden de verschillende stookolietanks gecontroleerd (VIVOX). Op 19 februari was er controle van de brandblusapparaten (SomatiFIE). Een aantal verouderde toestellen werd vervangen door nieuwe exemplaren.

Op het vlak van de collectie zelf werden naar jaarlijkse gewoonte de nodige beschermingsmaatregelen genomen. In het kader van drie bruikleenaanvragen (Borgloon, Koksijde en Beernem - zie 5.1.3) werd een anoxiebehandeling uitgevoerd voor een 30-tal objecten samen . Bij een anoxiebehandeling wordt het zuurstofgehalte in afgesloten ruimte verlaagd tot bijna 0%. Een anoxieset werd uitgeleend bij de Erfgoedcel Leuven, ter beschikking gesteld door de Vlaamse overheid. Wouter Lammens, erfgoedconsulent bij de Vlaamse overheid (nu consulent behoud en beheer bij FARO), leerde collectiebeheerder Brecht Demasure de kneepjes van het vak. De anoxieset kan enkel voor kleine voorwerpen gebruikt worden.

Op basis van verschillende toestandscontroles (cf. supra) werd beslist om een insecticidebehandeling tegen houtborende insecten uit te voeren op 22 oktober. In vergelijking met 2018 kregen er in 2019 ca. 50 bijkomende stukken een behandeling. De insecticidebehandeling van deze extra aangetaste stukken zijn vooral het gevolg van een betere screening. De uitgevoerde behandelingen zijn steeds in Adlib ingevoerd.

5.1.3 Faciliteren en realiseren van een efficiënt en open bruikleenverkeer (OD 1.3)

CAG werkte in 2018 een bruikleenformulier uit voor de Collectie Bulskampveld gebaseerd op het document dat de provincie West-Vlaanderen voor het Museum Bulskampveld gebruikte en op de bruikleenoverkomst van de Vlaamse overheid. Het document werd in 2019 licht aangepast.

In 2019 vielen volgende zeven bruikleenaanvragen te noteren:

- In het voorjaar van 2019 werden enkele ambachtelijke stukken van de kuiper en de smid in langdurige bruikleen gegeven aan het nieuwe fruitbelevingscentrum in Borgloon (8 objecten, sinds 15 maart 2019).
- Erfgoedcel Kusterfgoed initieerde tijdens 2019 het project ‘Een jaar op het veld’ dat focust op agrarisch erfgoed in de regio. Om het gesprek tijdens een vertelavond op gang te brengen, werden een aantal werktuigen i.v.m. graan en gras tijdelijk ontleend (8 objecten, van 28 februari tot en met 4 maart).

- Voor het eigen project over lattenklieven werden er op Erfgoeddag (28 april) enkele objecten uit de collectie getoond tijdens de tentoonstelling ‘Lattekot 2.0’ (13 objecten, van 25 april tot en met 9 mei).
- CAG zelf deed beroep op collectiestukken i.v.m. koffie om te exposeren op Erfgoeddag in Leuven (2 objecten, van 24 april tot en met 30 april).
- Het Abdijmuseum Ten Duinen organiseerde in 2019 de tentoonstelling ‘Bouwen voor de eeuwigheid’ (21 juni 2019 – 5 januari 2020) over de architectuur en bouwgeschiedenis van de abdij. Het deed beroep op stukken i.v.m. bouw en steenbewerking (15 objecten, van 21 juni tot en met 5 januari 2020).
- In het kader van tien jaar archeologisch onderzoek in Zuid-Oost-Vlaanderen organiseerde Archeocentrum Velzeke de tentoonstelling ‘Landschap Doorgrond’. Eén ploeg van Bulskampveld werd daarvoor ontleend (1 object, van 14 oktober tot en met 31 december 2020).
- In het najaar van 2019 organiseerde erfgoedcel TERF een tentoonstelling ‘Groenten in de Vitrine’. CAG stelde enkele voorwerpen ter beschikking van de Collectie Bulskampveld (4 objecten, van 28 oktober tot en 28 november).

5.2 CAG verwerft nieuwe kennis met betrekking tot de kern van de Collectie Bulskampveld en wisselt deze kennis uit (SD 2)

5.2.1 Uitbouw van de eigen expertise aan de hand van onderzoek (OD 2.1)

5.2.1.1 *Algemeen onderzoek*

Om beter grip te krijgen op de ontstaansgeschiedenis van de Collectie Bulskampveld werden in het Provinciaal Archief West-Vlaanderen enkele dossiers geraadpleegd over het Museum Bulskampveld. Daarnaast werd er bewegend beeldmateriaal over het museum gevonden. Bedoeling is om de verhalen achter de collectie (schenkers, verkopers…) – als die er zijn – de volgende jaren verder te onderzoeken.

De registratie van de collectiestukken in het beheersysteem Adlib is verder aangevuld aan de hand van opzoekingswerk in literatuur en archieven. Collega-instellingen zoals het MOT en het Karrenmuseum werden hiervoor bevraagd. In totaal zijn meer dan 100 records diepgaand aangepast in 2019.

Wegens andere prioriteiten werd in 2019 vanuit Bulskampveld niet verder gewerkt aan het opstellen en uitbreiden van een landbouw- en voedingsthesaurus. Het is de bedoeling om in 2020 hier opnieuw mee van start te gaan.

5.2.1.2 *Ontwikkeling van thema's verbonden aan collectie*

In 2019 werd er rond verschillende thema's verbonden aan de Collectie Bulskampveld dieper onderzoek verricht. Vooreerst werd er historisch onderzoek verricht naar het ambacht van het lattenklieven. Dat gebeurde vooral op basis van literatuuronderzoek en het afnemen van enkele interviews. Ook de techniek van het lattenklieven werd gedocumenteerd.

Ten tweede voerde CAG historisch onderzoek uit naar herders en schapen in de Zwinstreek. Dit gebeurde in het kader van het project rond collectiestuk de kavane, een verplaatsbare herdershut. Concreet was dat literatuuronderzoek, een speurtocht naar beeldmateriaal en het in kaart brengen van herderserfgoed. Er werd bovendien een dossier voorbereid om de kavane als Vlaams topstuk te laten erkennen.

Het onderzoek in 2019 vanuit de Collectie Bulskampveld focuste zich ten derde op de wagenmakerij in Vlaanderen. In 2021 wil CAG immers een grootschalig project hierover organiseren. In 2019 werd voorbereidend onderzoek uitgevoerd: onderzoek naar het beschikbare bronnenmateriaal (literatuur, statistieken en archieven) en een studie van de socio-economische situatie. In 2020 wordt dit verdergezet. Met mogelijke partners zoals het Karrenmuseum en het MOT vonden in 2019 de eerste gesprekken plaats voor een gezamenlijk onderzoeksproject.

5.2.2 Ontsluiten van de opgedane kennis en expertise over de collectie en delen met de eigen erfgoedgemeenschap en het brede publiek (OD 2.2)

In 2019 werd volop ingezet op het ontsluiten van de opgedane kennis over het ambacht van het lattenklieven. Via een rondreizende expo deelden we onze expertise over het lattenklieven met een breed publiek (zie 5.3.2.1). Er werd daarnaast op de website van de Collectie Bulskampveld een pagina aangemaakt met informatie, beelden en filmpjes over dit ambacht. In opdracht van CAG maakte het communicatiebureau Connecting Dots twee filmpjes: een korte dynamische sfeerfilm voor een breed publiek en een langere gedetailleerde film voor specialisten met stap voor stap de techniek uitgelegd.

Er werd ook een verhaal geschreven voor Het Virtuele Land: 'Lattenklieven, terug van weggeweest' (september-oktober 2019). Een uitgebreide versie van het verhaal verscheen in het West-Vlaamse tijdschrift Biekorf: 'De gyproc van 1919. Het ambacht van het lattenklieven nieuw leven ingeblazen': deel 1 in juni 2019 en deel 2 in september 2019.

5.3 De Collectie Bulskampveld wordt via publiekswerking en communicatie gepresenteerd en gevaloriseerd (SD 3)

5.3.1 Digitaal ontsluiten en presenteren van de collectie voor een breed publiek via een eigen website en andere digitale media (OD 3.1)

De website over de Collectie Bulskampveld werd inhoudelijk uitgebreid met een online expo over het lattenklieven met informatie en beeldmateriaal over de historiek, techniek, gerelateerde collectiestukken en een verhaal.

Er werd regelmatig gecommuniceerd over het project 'Lattekot 2.0' via nieuwsberichten op de website en posts via Instagram en Facebook.

In het kader van de vernieuwing van de website van CAG werd tijdens 2019 de structuur van de website herbekeken. Een belangrijke verandering is dat er vanaf 2020 gewerkt zal worden met themapagina's in plaats van online expo's en met maandelijks een object in de kijker.

5.3.2 Ontwikkelen van een gevarieerde publiekswerking in samenwerking met diverse (erfgoed)partners en met oog voor diverse doelgroepen (OD 3.2)

In 2019 werden verschillende publieksactiviteiten gerealiseerd die reeds in 2018 werden voorbereid met betrekking tot de projecten 'Lattekot 2.0' en 'Groenten in de vitrine'. Daarnaast werden nieuwe publieksprojecten opgestart over herders in de Zwinstreek en de wagenmakerij.

5.3.2.1 *Lattekot 2.0*

Om het ambacht van het lattenklieven te borgen startte CAG vanuit de werking rond de Collectie Bulskampveld het project 'Lattekot 2.0' op in samenwerking met de Gemeente Beernem, de heemkundige kring Bos en Beverveld, de Cultuurhistorische kring Sint-Joris en het bezoekerscentrum van het provinciaal domein Lippensgoed-Bulskampveld.

Het toonmoment van dit project was Erfgoeddag 2019. In aanloop daarvan werd een opleiding 'lattenklieven' georganiseerd. Experten Carlos Croene en Marino D'hondt gaven de techniek van het lattenklieven door aan vijf mensen uit de streek. De opleiding vond plaats op vier zaterdagvoormiddagen in het houtbewerkingslokaal van het psychiatrisch centrum Sint-Amandus in Beernem.

Op Erfgoeddag (zondag 28 april) werden de deuren van het lattekot opnieuw opengezet. Aan het standbeeld van de lattenkliever in Sint-Joris, bij Huis van het Kind, organiseerde CAG in samenwerking met de projectpartners verschillende activiteiten. De inwoners van Sint-Joris, Beernem en omstreken konden er het lattenklieven leren tijdens een interactieve demo, beelden van vroeger bekijken en luisteren naar een straf verhaal. Doorlopend was er een expo, fotostudio, themacafé en knutselactiviteit voor kinderen en hun ouders. In totaal lokte het evenement zo'n 500 bezoekers.

De expo, inhoudelijk uitgewerkt door CAG en vormgegeven door ontwerpbureau Bailleul, bestond uit drie tentoonstellingspanelen (recto verso) en een videobox. De ErfgoedApp van FARO zorgde voor interactie. Voor Erfgoeddag werd de expo aangevuld met lattenklieversmateriaal uit de Collectie Bulskampveld en foto's verzameld door de plaatselijke heemkundige kringen.

De expo bleef tot en met 10 mei in het Huis van het Kind staan. Op 6 en 7 mei werden de leerlingen van de Vrije basisschool Sint-Joris, basisschool De Zonnebloem en de bewoners van WZC Mariawende rondgeleid in de expo door leden van de plaatselijke heemkundige kring. Vervolgens reisde de expo plaatselijk rond (zie ook onder 7.2.3).

Vanaf 23 juli werden de tentoonstellingspanelen permanent opgesteld in de kasteeltuin van het provinciedomein Bulskampveld. Op zondag 18 augustus organiseerde het bezoekerscentrum er het festival 'Een hart voor hout', een doe- en demonamiddag over bomen en houtbewerking. Ook het lattenklieven werd er gedemonstreerd. CAG verzorgde een doe-activiteit met gekliefde latten voor kinderen en hun ouders.

5.3.2.2 ***Groenten in de vitrine***

De Collectie Bulskampveld nam in 2019 deel aan Week van de Smaak met het project 'Groenten in de vitrine', een initiatief van de steden Roeselare en Izegem, de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij West-Vlaanderen, Resoc Midden-West-Vlaanderen, kenniscentrum ARhus, Erfgoedcel TERF en het Centrum Agrarische Geschiedenis.

In het kader van Week van de Smaak werden voor het brede publiek twee tijdelijke pop-up tours in de stadskernen van Roeselare (rode draad: groenteverwerking) en Izegem (rode draad: van aardappel tot friet) uitgewerkt. Enkele leegstaande (commerciële) panden werden tijdelijk uitnodigend ingekleed en ingevuld. In elk van deze panden werd een schakel uit de agro-voedingsindustrie op een interactieve en belevende manier voorgesteld aan het publiek. De drie schakels zijn: teelt, verwerking en consumptie. Voor deze pop-up tour maakte CAG ook een educatief filmpje over de groenteteelt van vroeger en nu en werden verschillende objecten uit de Collectie Bulskampveld in bruikleen gegeven.

5.3.2.3 ***Herders in de Zwinstreek***

In september 2019 werd op initiatief van CAG een regionaal project opgestart naar aanleiding van collectiestuk 'de kavane' in samenwerking met Zwin Natuur Park, Sincfala (museum van de Zwinstreek) en Agentschap Natuur en Bos over herders van vroeger en nu in de Zwinstreek met focus op de relatie tussen herder en landschap.

De kavane is een houten hut waarin de schaapherder overnachtte als hij met zijn kudde ver van de schaapskooi aan het rondtrekken was en 's avonds niet meer kon terugkeren. Nadat een bepaald gebied afgegrazen was, werd de kavane, die voorzien was van wielen of van een slede-onderstel, met paard naar een andere plaats overgebracht.

De kavane werd aan de Collectie Bulskampveld geschonken door Jan Vandepitte (°1937) in 1990. De familie Vandepitte was vier generaties lang werkzaam als schapenboer in hun hoeve in de Hazegrasstraat 61 te Knokke. Er was een kudde van een 300-tal schapen die graasden op de dijken en in het Zwin. Gustaaf Voet was als herder actief bij de familie Vandepitte van 1932 tot 1945 en overnachtte in de kavane bij het perk.

Deze bewaarde herdershut is een uniek stuk in de Zwinregio. Op de hoeve Aneca te Damme stond ook een kavane maar deze is niet bewaard gebleven. In Frankrijk, Groot-Brittannië en Duitsland zijn gelijkaardige verplaatsbare herdershutten terug te vinden. Ze duiken voor het eerst op in de late middeleeuwen, getuigen verschillende verluchte handschriften. Tegen de 2de helft van de 20ste eeuw verdwijnen ze uit het landschap.

Met dit project wil CAG haar verwondering delen voor dit uniek stuk, het belang van het beroep als herder vandaag voor de diversiteit van het landschap benadrukken, collecties rond herders en schapenteelt in kaart brengen en peilen naar een draagvlak om schapen hoeden op de inventaris Vlaanderen voor immaterieel cultureel erfgoed te plaatsen.

In 2019 werden volgende publieksinitiatieven voorbereid die in 2020 verder worden verwezenlijkt:

- Een erfgoedtentoonstelling in Sincfala over herders van vroeger tot nu in de Zwinstreek
- Een fototentoonstelling in Zwin Natuur Park over herders van vroeger en nu met focus op de relatie tussen de herder en het landschap
- Een podcastreeks van drie afleveringen over herders van vroeger en nu in de Zwinstreek

5.3.2.4 ***Wagenmakerij***

Op 24 september en 13 november nodigde CAG het MOT, Bokrijk en Karrenmuseum Essen uit om een onderzoeks- en publieksproject op te starten over het ambacht van de wagenmakerij. Bedoeling is om in 2020 een projectsubsidie aan te vragen.

5.3.3 Beschikken over een moderne en doelgerichte communicatie (OD 3.3)

In 2019 werd de communicatie over de Collectie Bulskampveld verder aangepakt en uitgewerkt. Veel werk ging naar de voorbereiding van de nieuwe website over de Collectie Bulskampveld in het kader van de vernieuwing van de website van CAG. De structuur werd licht aangepast en een eerste deel van gegevens werd overgezet naar de nieuwe omgeving. In maart 2020 wordt de nieuwe website gelanceerd.

In 2019 werd op regelmatige basis via Facebook en Instagram berichten gepost over de werking van de Collectie Bulskampveld:

Om doelgerichter te communiceren werd een communicatieplanner voorbereid die vanaf 2020 zal worden gebruikt om berichten op sociale media in te plannen.

Er werd voor de Collectie Bulskampveld een eigen logo ontwikkeld dat aansluit bij het nieuwe CAG-logo. In 2020 zal het worden gepresenteerd aan het brede publiek.

5.4 CAG realiseert een kwaliteitsvolle werking rond de Collectie Bulskampveld die als katalysator fungeert voor de hele erfgoedgemeenschap (SD 4)

5.4.1 Afstemmen van de werking met de erfgoedsector (OD 4.1)

In 2019 stelden medewerkers van de Collectie Bulskampveld de werking rond de collectie voor aan de voornaamste spelers binnen de erfgoedgemeenschap. Een aantal van hen maakt ook deel uit van de adviesgroep Collectie Bulskampveld. De adviesgroep kwam dit jaar op 24 september bijeen (zie 3.2.4.4).

In 2020 dienen de erfgoedcellen hun beleidsplan in voor de periode 2021-2026. De collectiebeheerder werd gevraagd om in het kader hiervan deel uit te maken van de beleidsplanningsgroep van erfgoedcel TERF (regio Roeselare). Op 25 en 26 juni was er een beleidsplanningstweedaagse in Staden waar intensief overlegd werd over kansen en opportuniteiten voor de toekomst. Gezien Wingene – waar het depot van de Collectie Bulskampveld gevestigd is – in 2021 wellicht instapt in de Erfgoedcel was dit een ideaal moment om de werking van de Collectie Bulskampveld voor te stellen.

De collectiebeheerder maakte deel uit van het atelier 'collectiebeleid' van het Erfgoedlabo Leuven. In 2019 was hij lid van de werkgroep 'Zwerfgoed – transitdepot – nooddepot'. Finaal werd een nota opgesteld die de begrippen zwerfgoed, transitdepot en nooddepot definieerde voor het toekomstige Leuvense erfgoeddepot. In 2020 blijft de Collectie Bulskampveld de ontwikkelingen van het Gemeenschappelijk Erfgoeddepot Leuven volgen.

5.4.2 Delen van de eigen expertise met de erfgoedsector (OD 4.2)

De medewerkers verbonden aan de Collectie Bulskampveld deelden in 2019 hun expertise met organisaties in binnen- en buitenland aan de hand van lezingen en workshops. Op zaterdag 23 februari gaf de collectiebeheerder van de Collectie Bulskampveld een lezing over de Oudlandpolder, de polderstreek ten noordwesten van Brugge, waar ook diverse werktuigen uit de collectie van afkomstig zijn. Op 22 november verzorgde de collectiebeheerder een lezing voor de heemkundige kring van Zedelgem over de geschiedenis van de landbouw in West-Vlaanderen.

Op 24 mei bracht een delegatie van het Karrenmuseum Essen een bezoek aan het depot in Zwevezele in het kader van het meester-leerling traject 'Smeedwerk'. Samen met hun meester Harm Struik, een Nederlandse wagensmid, bekeken de medewerkers van het Karrenmuseum grondig het vele smeedwerk van de wagens en karren. Vooral de diversiteit van de collectie sprak hen aan.

CAG maakte in 2019 ook deel uit van een klankbordgroep over de agrarische en gastronomische identiteit van de Zwinstreek. Arnout Zwaenepoel (wvi) voerde het onderzoek uit. De deelname aan de klankbordgroep was onder meer interessant met het oog op het project rond herders en schapen in de Zwinstreek dat CAG in het kader van de werking rond de Collectie Bulskampveld plant.

De Collectie Bulskampveld werd gevraagd om deel te nemen aan de klankbordgroep van InnoCastle, een Europees project dat een toekomstvisie uitstippelt voor historische kasteeldomeinen in een plattelandsomgeving. HoGent is de Belgische trekker van het project en neemt het Landschapspark Bulskampveld als invalshoek. De unieke relatie van de Collectie Bulskampveld met haar omgeving is daarin één van de vele elementen.

Omwille van zijn ervaring met waarderingsprojecten en zijn kennis van de West-Vlaamse landbouwwerktuigen, nam de collectiebeheerder op 1 en 3 juli deel aan twee waarderingssessies van het hoevemuseum Kapelriegoed in Moorsele. De collectie van het hoevemuseum werd door CAG volledig op stukniveau geregistreerd en gewaardeerd (zie 6.6).

De medewerker publieksbemiddeling van de Collectie Bulskampveld zetelde in de stuurgroep van het project ‘Groenten in de vitrine’. Er werden voor dit project zowel inhoudelijke kennis, beeldmateriaal als bruiklenen aangeleverd.

6 Projecten

Naast de basiswerking als dienstverlenende organisatie (zie onder 4) en de taak die CAG opnam in de werking van de Collectie Bulskampveld (zie onder 5) participeerde CAG ook aan tal van andere projecten m.b.t. de geschiedenis en het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven. Deze activiteiten waren van uiteenlopende aard: sommige hadden veeleer een onderzoekscomponent, bij andere primeerde dan weer het publiekskarakter. Via deze dynamische projectenwerking wil CAG een integrale en geïntegreerde aanpak van het agrarisch en culinair erfgoed blijven ontwikkelen en zo ook de basiswerking van het centrum in heel Vlaanderen en Brussel (en op termijn ook meer en meer in het buitenland) versterken. Bovendien genereerden deze extern gefinancierde projecten extra middelen. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de extern gefinancierde projecten die in 2019 werden uitgevoerd.

6.1 Erfgoedtraject 'Voeding in Brussel'

Eind februari 2019 liep het driejarige erfgoedtraject 'Voeding in Brussel', dat CAG in opdracht van VGC/Erfgoedcel Brussel uitvoerde, af. De laatste maanden stonden, zoals het laatste jaar in zijn geheel, in het teken van de publiekscampagne 'Smaken van Brussel'. De reeks Broodjes Brussel rond voedingserfgoed, die liep vanaf het najaar van 2018, werd afgerond met een rondleiding in Brouwerij Cantillon op 21 februari en een stadswandeling door de buurt van de Brusselse Vismarkt - de buik van Brussel – op 26 en 28 maart met Lucas Catherine als gids.

Begin februari organiseerden Sputnik vzw en Witloof in de stad vzw in Haren voor de derde keer het witlooffestival Harens Goud. Naast een culinair en muzikaal luik, was er opnieuw een erfgoedluik voorzien. CAG putte uit de interviews met witloofboeren en witloofhandelaars die in het eerste projectjaar werden afgenomen, om een 'witloofgazet' te redigeren, *Chiconville*. Daarin werd de achtergrond van de witloofteelt, de gebruikte werktuigen en technieken en het leven in Haren vroeger aanschouwelijk gemaakt. De gazet diende tegelijkertijd als achtergrond bij de expo van de werktuigen van wijlen Julien De Pauw, de laatste Harense witloofboer, die ter gelegenheid van het festival werd opgezet in diens schuur. CAG voorzag in een basisregistratie van de collectie, representatief voor die van een kleine tuinbouwer. Ook verleende CAG advies aan Sputnik vzw over de aankoop van de collectie.

Tegelijk werden, waar mogelijk, de resultaten van het traject verduurzaamd. Met de VGC werden afspraken gemaakt over de themapagina's op de website. CAG verleende advies aan BRUZZ, om één van de Broodjes Brussel, de wandeling langs Brusselse cafés, tot een reportage te maken (https://www.bruzz.be/videoreeks/vrijdag-19-april-2019/video-zeg-niet-zomaar-cafe-tegen-een-estaminet-een-tocht-langs-de).

Om de contacten die voortvloeiden uit het Lentefestival (Erfgoeddag 2018) niet verloren te laten gaan, werden de verschillende Brusselse federaties van etnisch-culturele minderheden uitgenodigd op een voorstelling van het vernieuwde platform voor immaterieel cultureel erfgoed (25 januari) en werden geïnteresseerde zelforganisaties i.s.m. VGC en WIE begeleid in het registreren van hun immaterieel erfgoed op dat platform (3 april).

Op 21 maart werd het traject geëvalueerd en werd het verslag van het derde jaar en van het traject in zijn geheel ingediend bij de VGC. Op 25 april organiseerden CAG en VGC een slotmoment voor al wie heeft bijgedragen aan het traject. Collectiebeheerders, traditiedragers, deelnemende federaties, partners aan Broodje Brussel, vormgevers en leden van de klankbordgroep bij het traject kregen eerst een rondleiding aangeboden in het Museum van de stad Brussel en nadien een receptie in de raadzaal van het Brouwershuis.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: 4.1, 4.2, 4.3, 4.6, 4.7, 4.8.

6.2 Naar waarde geschat. Waarderingstraject agrarische erfgoedcollecties

Jenevermuseum

In het tweede jaar van het project 'Naar waarde geschat' was het als eerste de beurt aan het Jenevermuseum in Hasselt. Dit deelproject begon in oktober 2018 en werd in juli 2019 afgerond.
De twee deelcollecties die gewaardeerd werden, bestonden uit kuipers- en koperslagersmateriaal, twee nevenambachten van de productie van jenever. Die nevenambachten werden niet meer actief verzameld door het museum door veranderingen in het collectieplan.

Wegens de beperkte herkomstgegevens en achtergrondinformatie die beschikbaar waren, was een grondige fysieke en digitale registratie van de collectie de eerste stap van het project. De registratie door CAG vond plaats op vier werkdagen eind oktober en in november 2018. Hierbij werden de objecten schoongemaakt, gefotografeerd en beschreven. Tijdens het fysiek registreren werden onmiddellijk digitale werkfiches voor de objecten ingevuld. In totaal werden 209 objecten geregistreerd, waarvan 127 objecten kuipersmateriaal en 82 objecten koperslagers-materiaal. In januari tot begin februari 2019 werd de registratie aangevuld met meer gedetailleerde inhoudelijke beschrijvingen door de projectmedewerker Thomas Dirkx. Dit gebeurde op basis van onderzoek in vakliteratuur. Hiervoor werd ook een kenner van en auteur over het kuipersambacht gecontacteerd.

Het project richtte zich voor de waardering wegens de beperkte gegevens op een klein aantal experten, waaronder het MOT (Museum voor de Oudere Technieken) en inhoudelijke kenners van de ambachten.
Voor de waardering van de deelcollecties maakte CAG gebruik van het waarderingsdocument, uitgewerkt in Microsoft Excel. De aanpak voor het invullen van het document werd besproken op 10 december 2018 met de directeur en de conservator van het Jenevermuseum. Er werd besloten om de criteria te verdelen onder CAG, het Jenevermuseum en het MOT, naargelang de expertise van de instellingen. Het waarderingsdocument werd afzonderlijk ingevuld in maart 2019. De antwoorden werden daarna vergeleken en bediscussieerd.

Er werd echter ook geluisterd naar de mening van externe belanghebbenden. Dit gebeurde op de waarderingssessies, die doorgingen op 15 mei voor de deelcollectie koperslagerij en op 20 mei voor de deelcollectie kuiperij. In de eerste plaats werden kenners of beoefenaars van de ambachten uitgenodigd, waaronder twee koperslagers en drie kuipers. Daarnaast werd er beroep gedaan op de

wetenschappelijk medewerker van het MOT die ook het waarderingsdocument aanvulde. De sessies verliepen zeer gemoedelijk en informatief en werden als geslaagd beschouwd. De meningen en betekenisgeving van de belanghebbenden gelden als een aanvulling op de registratie. Als laatste stap van de waardering stelde CAG twee waardenstellingen op, één voor elke deelcollectie. In dit document wordt de erfgoedwaarde van de deelcollecties per criterium gespecifieerd en daarna samengevat.

Brouwersmuseum

Het deelproject van het Museum van de Belgische Brouwers in Brussel was het tweede project van het tweede projectjaar van 'Naar waarde geschat'. Het vormde dan ook de afsluiter van het project. Dit project startte in februari 2019 en werd in september 2019 afgerond.

De collectie van het Museum van de Belgische Brouwers werd reeds in 2014 en 2015 geregistreerd door CAG. In totaal werden 688 objecten stuk voor stuk gefotografeerd en beschreven. Na de fysieke registratie volgde er een digitale verwerking en aanvulling op basis van onderzoek in vakliteratuur.

Binnen het huidige project werd de registratie bijgewerkt. De aanpak hiervoor werd besproken tijdens een overleg met de Brouwersfederatie op 28 maart 2019. Tijdens het overleg was het nodig om de lijnen van het project opnieuw te schetsen en kennis te maken met de directeur van de Brouwersfederatie, Nathalie Poissonnier. Zij was vanaf dit moment de contactpersoon aangezien de vorige contactpersoon was weggevallen.

Het bijwerken van de registratie betrof het op punt stellen van de beschrijvingen en het toevoegen van nieuwe informatie voornamelijk de kannen in Brusselse faience aardewerk en stukken gerelateerd aan de kuiperij. Daarnaast werden collega-instellingen met soortgelijke (deel)collecties in heel Vlaanderen bevraagd en bezocht om een kader voor de deelcollectie van het Brouwersmuseum op te stellen. De registratie werd bijgewerkt tussen maart en juli 2019. Op 11 september 2019 werd nog een oud-directeur van de Brouwersfederatie geïnterviewd om meer informatie over de vroege geschiedenis van de collectie te verkrijgen.

Voor de waardering van de collectie maakte CAG gebruik van een waarderingsdocument, uitgewerkt in Microsoft Excel. CAG vulde het document in augustus en september 2019 in. Het ingevulde document werd nog aan een privéverzamelaar in Brusselse faience bierkannen voorgelegd. Hij kon de waardering van die stukken vanuit zijn kennis beoordelen en aanvullen.

Er werd ook naar de mening van externe belanghebbenden geluisterd. De waarderingssessie met hen ging door op 23 augustus 2019. De sessie richtte zich op belanghebbenden binnen de brouwers- en biersector waaronder leden van de Brouwersfederatie, leden van verenigingen rond bier en de Brusselse erfgoedcel. De sessie verliep gemoedelijk en informatief en werd als geslaagd beschouwd. De meningen en betekenisgeving van de belanghebbenden gelden als een aanvulling op de registratie.

Als laatste stap van de waardering stelde CAG drie waardenstellingen op, twee voor belangrijke deelcollecties (de bierpompen en faience bierkannen) en één voor de gehele collectie. In dit document wordt de erfgoedwaarde van de collectie per criterium gespecifieerd en daarna samengevat.

Vanuit de Brouwersfederatie kwam de vraag aan CAG om publieksteksten voor de opstelling voor te bereiden als navolging van het project. Deze werden gemaakt op basis van de registratie en waardering en werden afgerond in het najaar van 2019.

Overkoepelend rapport
Het waarderingsproject 'Naar waarde geschat' liep na twee projectjaren op zijn einde in oktober 2019. Per deelproject werd er een rapport gepubliceerd met daarin alle bevindingen. In het voorjaar van 2020 volgde er nog een overkoepelend rapport over het hele traject van Naar waarde geschat. Dit rapport vat de conclusies uit de projecten samen

Stuurgroepbijeenkomsten
Op geregelde tijdstippen (16 oktober 2018, 31 januari 2019, 27 juni 2019 en 8 oktober 2019) kwam de stuurgroep samen bij een van de betrokken instellingen met oog op kennisuitwisseling en -deling. Deze stuurgroep bestond uit de projectpartners, met name vertegenwoordigers van het Openluchtmuseum Bokrijk, Texture, Jenevermuseum, Museum van de Belgische Brouwers, FARO, provincie West-Vlaanderen (tot 31/12/2017), CJM (vanaf 01/01/2018) en CAG. Naast inhoudelijk overleg was er ruimte om elkaars collectie en aanpak te leren kennen. Deze ervaringen zullen toekomstige samenwerkingen zeker bevorderen.

Intervisiegroep pilootprojecten
Voor de pilootprojecten waarderen werden op regelmatige basis intervisiegroepen georganiseerd, waaraan CAG deelnam. In de intervisiegroep werden de praktijken en problemen met elkaar gedeeld. De eerste bijeenkomst vond plaats in oktober 2018.In groep werd nagedacht over oplossingen. De bedoeling was om van elkaar te leren. De regelmatige overlegmomenten met de andere pilootprojecten werkten inspirerend.

In 2019 waren verschillende intervisiegroepen verbonden aan een masterclass, waarbij CAG ook aanwezig was. FARO nodigde experts uit binnen- en buitenland uit om specifieke invalshoeken over waarderen verder uit te diepen. De laatste bijeenkomst vond plaats in september 2019.

Aanvullend op de intervisie presenteerden de leden van de groep hun pilootprojecten op de studiedag waarderen op 26 maart 2019.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4.2, 6.1.

6.3 Cinema Rural

Na de opstart van het project in 2018, kwam Cinema Rural in 2019 volledig op kruissnelheid. Op 1 oktober 2019 ging de tweede fase van het project van start. Er werden in totaal 377 unieke titels voorzien van een kwalitatieve beschrijving en nieuwe metadata. 322 daarvan waren films uit de collectie van het voormalige federaal Ministerie van Landbouw (1920-2000). Dit gebeurde op basis van reeds bestaande summiere beschrijvingen (voornamelijk bestaande uit plaats- en persoonsidentificaties). In het beeldarchief van Boerenbond, bewaard bij KADOC, werden 20 films

voorzien van een uitgebreide beschrijving. De collectie van uitzendingen door de Agrarische Televisie en Radio Omroep (ATRO) waren onderdeel van een takenpakket van een stagiair (later vrijwilliger) bij CAG. Op die manier werden 35 afleveringen voorzien van een uitgebreide en kwalitatieve beschrijving.

Om al die nieuw gegenereerde beschrijvingen en metadata op een ordentelijke manier te structureren en een duurzame uitwisseling met de verschillende partners te verzekeren, werd er in 2019 intensief samengewerkt met PACKED en LIBIS. Op die manier kwam een op maat gemaakt metadatamodel tot stand dat geschikt is voor de verschillende betrokken nationale en internationale partners. Het metadatamodel heeft zowel aandacht voor de agrarisch-historische context waarin het erfgoed tot stand kwam, als voor de film-technische aspecten van de titels. In het bijzonder de omzetting van het metadatamodel naar de CAG-CollectiveAccess databank was een hele klus. Om de uitwisseling tussen de verschillende partners mogelijk te maken, zette CAG en PACKED ook de eerste stappen in de mapping van het CollectiveAccess-model naar het EBUcore-formaat, dat als universeel uitwisselingsformaat zal dienen. Op basis van EBUcore zal CAG in de toekomst ook de data in XML en/of Json-formaat kunnen aanbieden. Al deze technische ontwikkelingen worden bijgehouden en op Project CEST gepubliceerd. Ten slotte werd een eerste deel van de data in 2019 al klaargemaakt voor publicatie als Wikidata, om de nieuw gegenereerde metadata te delen met de Wikipedia-community.

Op verschillende momenten was er overleg met de internationale partners. Naast regelmatig overleg via mail en Skype, kwamen de internationale partners samen op 28 en 29 maart in Leuven. Tijdens de eerste dag van die workshop waren ook alle nationale partners aanwezig en konden de partners (erfgoed en niet-erfgoedinstellingen, nationaal en internationaal) met elkaar kennismaken. Verschillende internationale partners presenteerden hun werk en ook de eerste resultaten van Cinema Rural kwamen aan bod. De bijeenkomst in Leuven bood de gelegenheid om te overleggen over de toekomstige uitwisseling van gegevens. Ten slotte was er ook een algemene vergadering van de European Rural History Film Association. Daar werden afspraken gemaakt voor het panel op het Rural History congres in Parijs. CAG organiseerde samen met de andere leden van de ERHFA aan de vooravond van het congres (9 september) een rondetafelgesprek over de mogelijkheden van rurale films. Op 12 september volgde een dubbelpanel georganiseerd door de ERHFA, waarin de methodologie en de eerste resultaten van Cinema Rural gepresenteerd werden aan een geïnteresseerd publiek van onderzoekers.

Om de resultaten van het project zo wijd mogelijk te verspreiden was netwerking ook een belangrijk onderdeel van het eerste jaar. Verschillende projectvoorstelling leidden tot nauwe contacten met betrokken instellingen (Institut National de Recherches Agronomiques, INRA, Parijs; Musée de la vie Wallone; onderzoekster Leen Engelen). De zoektocht naar nieuwe en potentieel interessante collecties werd eind 2019 opgestart met contacten binnen en buiten de erfgoedsector. Ook via verschillende manieren van communicatie en presentaties werd getracht om een zo breed en divers mogelijk publiek te bereiken om het project en zijn doelstellingen onder de aandacht te brengen. Naast het eerdergenoemde rondetafelgesprek aan de vooravond van Rural History 2019, presenteerde CAG tijdens het EURAGRI-congres (georganiseerd door projectpartner ILVO) een selectie van landbouwvoorlichtingsfilms uit heel Europa aan een publiek bestaande uit onderzoekers in de landbouwsector (economen, biologen, landbouwingenieurs, …). Eveneens in samenwerking met ILVO maakten we een selectie aan historische beelden over wetenschappelijk onderzoek in België uit het Boerenbond beeldarchief, dat gepresenteerd werd aan het brede publiek tijdens Open Bedrijvendag

(4 oktober). Naar aanleiding van de Dag van het Audiovisuele erfgoed (27 oktober) deelde projectpartner Boerenbond een filmpje uit het eigen beeldarchief, aangeleverd door CAG, op hun Facebookpagina.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 1.1, 1.2, 1.4, 1.5, 2.1, 2.5, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 5.3, 6.4.

6.4 Fier op de hoeve van hier

In november 2017 startte het project 'Fier op de hoeve van hier'. In 2018 werd dit project uitgewerkt in samenwerking met het Regionaal Landschap Zuid-Hageland (RLZH) en de Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst (IOED) van de gemeenten Kortenaken, Geetbets, Zoutleeuw en Landen. Het onderzocht de geschiedenis en de typische kenmerken van historische hoeves in deze vier gemeenten en zette deze aspecten in de kijker. Bovendien wilde het hoeve-eigenaars en andere geïnteresseerden samenbrengen.

Voorjaar 2019 werd het project gefinaliseerd. De resultaten werden aan het grote publiek gepresenteerd aan de hand van drie publicaties. Een digitale handleiding geeft de geïnteresseerde hoeveliefhebber en/of –eigenaar toegankelijke tips voor onderzoek naar historische hoeves. Een uitgebreid rapport vat het opgedane onderzoek samen en presenteert het. Enerzijds zet het de Zuid-Hagelandse hoevegeschiedenis in de kijker, anderzijds beschrijft het negen specifieke case-studies. Een brochure presenteert ten slotte het onderzoek op een toegankelijke manier aan een breed publiek, met onder meer uitgestippelde fietsroutes die in de vier gemeenten historische hoeves aandoen. CAG stelde de inhoud in samenwerking met RLZH op en leverde de nodige content aan. De tekst werd geschreven door Kristien Justaert (RLZH).

Ook op een infoavond specifiek voor hoeve-eigenaars in de Pitsaerhoeve (3 maart) werd het onderzoek gepresenteerd en de handleiding geïntroduceerd. In samenwerking met Monumentenwacht werden er rondleidingen doorheen de Pitsaerhoeve georganiseerd zodat hoeve-eigenaars hun concrete werking leerden kennen. Presentaties van twee hoeveverbouwingen dienden als inspiratie en uitwisselingsmoment.

Het project werd afgesloten met een groot 'hoevefestijn' in de Kasteelhoeve van Wange (5 mei). Een belevenisvolle dag zette de historische hoeve in de kijker voor zowel jong als oud. De weken voordien leidde CAG gidsen op die activiteiten begeleidden zoals fiets, wandel- en huifkartochten en rondleidingen op de hoeve. Zowel het historisch rapport als de brochure werden op deze dag gepresenteerd.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 3.1, 3.2, 4.2, 5.1, 5.2

6.5 65 jaar Alma

In 2019 bestonden de studentenrestaurants van Alma 65 jaar. Naar aanleiding daarvan werd in samenspraak met Alma een onderzoek gevoerd naar de geschiedenis van de restaurants en de evolutie

van de aangeboden schotels. Er werd voornamelijk materiaal verzameld uit het Universiteits- en stadsarchief van Leuven, de verschillende uitgaven van het studentenblad VETO en de Campuskrant, jaarverslagen van Alma en KU Leuven enzovoort. Ook werd een verkennend onderzoek gedaan naar interessant beeldmateriaal met betrekking tot de studentenrestaurants. In 2020 wordt bekeken hoe en of dit onderzoek nog een relevante publieke neerslag kan krijgen, naast het themaverhaal dat in september 2020 gepland staat.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 3.1, 3.2, 4.2, 5.1, 5.2

6.6 Registratie en waardering Hoevemuseum 't Kapelriegoed Moorsele

Vanaf het najaar 2018 en in de loop van 2019 registreerde en waardeerde CAG de collectie van het private Hoevemuseum 't Kapelriegoed in Moorsele, een deelgemeente van het West-Vlaamse Wevelgem. Dit project begon in oktober 2018 en liep ten einde in oktober 2019.

De eerste stap van het project was de diepgaande en duurzame registratie van de collectie van het Hoevemuseum. Hierbij moest CAG vanaf nul beginnen, aangezien er geen inventaris van de collectie beschikbaar was. Sommige voorwerpen waren voorzien van naamplaatjes. Verdere documentatie van de objecten was er niet.
De registratie in het museum vond plaats tussen 9 oktober 2018 en 20 maart 2019, met meestal twee registratiedagen per week. De fysieke registratie ter plaatse nam in totaal 28 dagen in beslag. Ze werd uitgevoerd door projectmedewerker Thomas Dirkx en stafmedewerker Bert Woestenborghs. Zij konden tijdens de registratie op de hulp rekenen van vrijwilligers van Wibilinga, heemkundige kring in Wevelgem. In totaal werd er gewerkt voor 91 dagen VTE.

In totaal werden er 1105 objecten geregistreerd. De objecten werden individueel schoongemaakt, gefotografeerd, opgemeten en fysiek beschreven. Deze gegevens werden achteraf digitaal verwerkt. De registratie werd aangevuld met meer gedetailleerde inhoudelijke beschrijvingen door de projectmedewerker op basis van onderzoek. Vele objectsoorten waren bij CAG al bekend, maar deelcollecties zoals kledij, diergeneeskundige instrumenten, reclameborden, wandplaten en voedselverpakkingen vereisten meer onderzoek. Dit werk liep doorheen het projectjaar. Wegens de hoeveelheid aan objecten en een gebrek aan tijd koos CAG ervoor om enkel de objecten gerelateerd aan landbouw en voeding op objectniveau te registreren. De deelcollecties van het religieus erfgoed, militair erfgoed, de inrichting van de slaapkamer en de smidse werden slechts algemeen en niet per object gefotografeerd en geregistreerd.
Het resultaat van de registratie zal ontsloten worden op Erfgoedinzicht.be en op de erfgoedbank van CAG op Het Virtuele Land.

Voor de waardering van de collectie maakte CAG gebruik van het waarderingsdocument, uitgewerkt in Microsoft Excel. Het document werd ingevuld in de periode augustus-september.

De waarderingssessies met externe belanghebbenden vonden plaats op 1 en 3 juli 2019. De deelnemers werd naar hun mening over de waarde van de collectie bevraagd.

Aangezien we met een grote groep waren, werd na enig brainstormwerk besloten om moderatoren van buiten het kernteam te betrekken. Dat moest toelaten om de immateriële aspecten van de collectie de nodige aandacht te geven. Hiervoor viel de keuze op Chantal Bisschop, stafmedewerker immaterieel cultureel erfgoed (ICE) van CAG, die reeds ervaring heeft als moderator. Zij modereerde de eerste sessie. Daarnaast werd Frea Vancraeynest, stafmedewerker van Histories, gecontacteerd. Zij coördineert haar eigen pilootproject waarderen met heemkundige kringen rond ICE en was bereid om haar expertise te verlenen aan CAG voor de tweede sessie.

De groep belanghebbenden bestond voornamelijk uit personen die de collectie al kenden. In de eerste plaats was Marcel Vandoorne, de eigenaar en beheerder, samen met zijn dochter, aanwezig. Daarnaast werden de stafmedewerker erfgoed van de gemeente Wevelgem en een vertegenwoordiger van de erfgoedcel van Wevelgem uitgenodigd. Het grootste deel van de deelnemers bestond uit leden van Wibilinga die actief hadden meegeholpen aan de registratie van de collectie. Ten slotte werd de collectiebeheerder van de collectie Bulskampveld uitgenodigd, die een referentiekader naar andere landbouwcollecties kon bieden. Op de tweede sessie was ook de projectmedewerker waarderen van de erfgoedcel CO7 aanwezig, wiens pilootproject over hoperfgoed overlap vertoonde met dat van CAG. De sessies verliepen gemoedelijk en inhoudelijk informatief. Aangezien de groep een zekere kennis en inzicht had konden we via de verschillende oefeningen tot concrete resultaten komen. Er was een hoge mate van experiment en de inzichten uit de aanpak worden meegenomen naar toekomstige projecten. De meningen en betekenisgeving van de deelnemers zijn een waardevolle aanvulling op de registratie.

Als laatste stap van de waardering stelde CAG drie waardenstellingen op: één voor de voermanswagen KAP0795, één voor de deelcollectie vlas en één voor de gehele collectie. In de waardenstelling wordt de erfgoedwaarde van het object of de collectie per criterium gespecifieerd en daarna samengevat.

Publieksluik

Naast de registratie en waardering van de collectie omvatte dit project enkele publieksgerichte activiteiten. Erfgoed zuidwest nam hiervoor de organisatie voor zijn rekening, met inhoudelijke inbreng van CAG. De voornaamste activiteiten waren het afnemen van drie video-interviews door het historisch projectbureau Geheugencollectief en het tentoonstellen van de collectie op Erfgoeddag (28 april 2019). Dit was de laatste keer dat het museum publiek toegankelijk was.

Hierbij werd er nauw samengewerkt tussen de verschillende partners van het project. CAG zorgde voor teksten en beeldmateriaal die erfgoed zuidwest gebruikte bij het ontwerpen van acht infopanelen bij de voornaamste deelcollecties van het Hoevemuseum. Er waren ook vier videoschermen te zien met historische filmfragmenten aangebracht door CAG. De geregistreerde helft van de collectie was die dag tijdelijk voor het publiek al op Erfgoedinzicht raadpleegbaar gemaakt. Drie infopanelen brachten ook het waarderingsproject onder de aandacht en riepen de bezoeker op om zelf een favoriet object kenbaar te maken. De dag was een groot succes, die door bezoeker én eigenaar sterk werd geapprecieerd.

Op geregelde tijdstippen communiceerden de partners over het project naar het brede publiek. CAG berichtte over het project via de CAG-nieuwsbrieven van januari-februari 2019, april 2019 (naar aanleiding van Erfgoeddag), mei-juni 2019 en september-oktober 2019.

Alle bevindingen uit het deelproject werden gebundeld in een rapport.

Herbestemming
Op vraag van erfgoedcel erfgoed zuidwest, die het project trok, helpt CAG na afloop van de registratie en waardering bij de herbestemming van de stukken uit de collectie. De aanleiding voor het project was immers de sluiting van het museum. CAG gaat samen met erfgoed zuidwest en in samenspraak met de eigenaar van het Hoevemuseum op zoek naar een gepaste nieuwe bestemming voor de collectie. Er wordt geijverd om in de eerste plaats een museale herbestemming te vinden. Een eerste overleg over de aanpak van de herbestemming ging door op 23 oktober 2019. De herbestemming zal echter vooral voor 2020 zijn en dient tegen de zomer van dat jaar te worden afgerond. Parallel met deze herbestemming zal CAG in deze periode ook de herbestemming van landbouwgerelateerde deelcollecties van de stad Waregem en Texture voorzien.

Intervisiegroep pilootprojecten
Voor de pilootprojecten waarderen werden op regelmatige basis intervisiegroepen georganiseerd, waaraan CAG deelnam. In de intervisiegroep werden de praktijken en problemen met elkaar gedeeld. De eerste bijeenkomst vond plaats in oktober 2018.In groep werd nagedacht over oplossingen. De bedoeling was om van elkaar te leren. De regelmatige overlegmomenten met de andere pilootprojecten werkten inspirerend.
In 2019 waren verschillende intervisiegroepen verbonden aan een masterclass, waarbij CAG ook aanwezig was. FARO nodigde experts uit binnen- en buitenland uit om specifieke invalshoeken over waarderen verder uit te diepen. De laatste bijeenkomst vond plaats in september 2019.
Aanvullend op de intervisie presenteerden de leden van de groep hun pilootprojecten op de studiedag waarderen op 26 maart 2019.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.5, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1

6.7 Koepelproject Koffiestories

In het beleidsplan van CAG voor de periode 2019-2023 werd voor de periode 2019-2021 het koepelproject Koffiestories opgenomen, dat als een rode draad de verschillende strategische en operationele doelstellingen van CAG verweeft. Dankzij een bijkomende projectsubsidie van de Vlaamse overheid, Departement Kunsten en Erfgoed, Afdeling Cultureel Erfgoed kan CAG dit project zeer ruim uitwerken en wordt het hier ook mee opgenomen bij de externe projecten van CAG.

Het project Koffiestories bestudeert en presenteert het koffie-erfgoed in Vlaanderen en Brussel. Samen met diverse partners, uit het erfgoedveld en daarbuiten, zet het in op onderzoek, (digitale) registratie en experiment met participatief documenteren en waarderen van materieel en immaterieel koffie-erfgoed.

In kaart brengen koffie-erfgoed

In 2019 bracht CAG collecties met materieel koffie-erfgoed in kaart aan de hand van collectiebezoeken aan koffiebranderijen, traders en naties die handelen in koffie, producenten van koffie-verwerkingsapparatuur en verzamelaars. CAG zocht en vond erfgoed omtrent het onderzoeken, telen, verhandelen, verwerken, zetten en drinken van koffie.

Zo vonden ook de eerste registraties van collecties met koffie-erfgoed plaats. Er werden 56 stuks documentair erfgoed uit de collectie van Koffiebranderij Stroobants uit Diest gedigitaliseerd en beschreven. Dit betrof reclame- en promomateriaal, brochures, foto's, verpakkingen, rekeningen, offertes, briefwisseling en zo meer. Met het oog op de publiekswerking werden bovendien bijkomend 249 stuks gedigitaliseerd. Hiernaast werden er 80 objecten uit deze collectie geregistreerd en beschreven. Te denken valt aan koffiebranders, -molens en -blikken en emailborden. Deze selectie geeft een betekenisvol beeld van het erfgoed dat rond koffie wordt bewaard bij professionele koffiebranderijen.

Verder begeleidde CAG een vrijwilliger, koffieneus Guido van Roey, bij de registratie van de collectie van Delhaizes vroegere koffiebranderij. Zijn 30 beschrijvingen werden bovendien nagekeken door de archivaris van het archief van Delhaize. Het betreft hier vooral documentair erfgoed, zoals foto's, affiches en prijslijsten, maar ook objecten zoals koffieblikken en –potten.

Immaterieel koffie-erfgoed

Koffiestories zette ook in op het opsporen en borgen van immaterieel koffie-erfgoed. Zo organiseerde CAG in samenwerking met Werkplaats immaterieel erfgoed een dialoogtafel met koffiebranders met de focus op vakmanschap en koffiebranden. Daarnaast werden door verschillende koepelorganisaties (FMDO, FZO-Vlaanderen, IC en Sankaa) en Erfgoedcel Brussel superdiverse gemeenschappen samengebracht om te praten over hun koffietradities en gebruiken bij het zetten en drinken van koffie.

Voorbereiding publiekswerking

In 2019 bestond de publiekswerking van het koepelproject grotendeels uit de voorbereiding van de activiteiten die in 2020 aan een breed publiek worden gepresenteerd. Zo werden de volgende publieksactiviteiten in samenwerking met verschillende partners gedefinieerd en geconcretiseerd:

- de overzichtstentoonstelling in de Plantentuin Meise,
- de rondreizende expo (die op volgende locaties te zien zal zijn: het Bakkerijmuseum in Veurne; bij BELvue, Brussel; op de Horecabeurs, Gent; bij Erfgoedcel MijnErfgoed, Genk)
- de publicatie
- het Koffie-Festival

Met deze activiteiten willen CAG en de projectpartners diverse doelgroepen bereiken. Op het Koffie-Festival in het najaar van 2020 zal een cross-over worden gerealiseerd tussen erfgoed, cultuur, kunst, wetenschap en vakmanschap. Het dient tegelijk om de resultaten van het project te valoriseren.

In 2019 werd er aan de nodige inhoudelijke kennisopbouw voor deze publieksactiviteiten gewerkt. Collectiebezoeken werden afgelegd en samen met literatuuronderzoek, archiefwerk, interviews en een participatief traject met vrijwilligers leverde dit een mooie verzameling aan bruikbaar beeldmateriaal en koffie-objecten op.

De expo op Erfgoeddag, 'Koffie, een kunst', kon als eerste testcase gelden van de toekomstige publiekswerking. Het specifiek Leuvense inhoudelijke onderzoek voor deze expo was bovendien een indicatie voor de verdere aanpak van onderzoek.

Samenwerking
Na een oproep werd er in 2019 gestart met het participatieve traject met vrijwilligers, genaamd de Koffieneuzen. Een twintigtal vrijwilligers werd op verschillende vormingsactiviteiten samengebracht, waarop ze enerzijds betrokken werden bij de vorderingen van het project in functie van co-creatie en anderzijds vormingen kregen over onderzoek naar en registratie van koffie(-erfgoed). Deze vormingen werden altijd aan een inhoudelijke activiteit gekoppeld, zoals een exclusieve rondleiding in het herbarium van de Plantentuin Meise, een cupping begeleid door een ware koffiekenner of een kijkje achter de schermen bij een koffiebranderij of de producent van koffiebranders.

De Koffieneuzen gingen allemaal aan de slag met een zelfgekozen thema rond koffie, meestal met een regionale focus. CAG bood een constante begeleiding en ondersteuning aan via mail en telefoongesprekken, via de vormingsmomenten en aan de hand van didactisch materiaal zoals handleidingen en stappenplannen. Het participatief traject met erfgoedvrijwilligers wordt verder gezet in 2020. De Koffieneuzen dragen bij aan het erfgoedonderzoek naar koffie en denken mee na over de publieksvertaling.

Netwerking
Een thema zo breed als koffie moet gedragen worden door een zo breed mogelijke groep. Zo bestaan zowel de stuur- als de adviesgroep van Koffiestories uit diverse leden zowel binnen als buiten de erfgoedsector.

- Stuurgroep: CAG, Cera, Koninklijk Verbond van Koffiebranders, Plantentuin Meise
- Adviesgroep: Bakkerijmuseum (Veurne), BELvue museum (Brussel), CAG, Cera, Erfgoedcel MijnErfgoed (Genk), Huis van Alijn (Gent), Koninklijk Verbond van Koffiebranders, Plantentuin Meise en Werkplaats immaterieel erfgoed.

Om diezelfde reden legde CAG doorheen 2019 contacten met zowel organisaties die erfgoed als kerntaak hebben, als die waar dit niet het geval is. We brachten de koffiesector in kaart en trachtten zoveel mogelijk spelers bij het project de betrekken. Te denken valt aan koffiebranders, traders en naties, producenten van koffie-verwerkingsapparatuur, actoren in de eerlijke koffiehandel en koffie-experts.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen: OD 1.1, OD 1.2, OD 1.4, OD 1.5, OD 2.5, OD 3.1, OD 3.2, OD 4.2, OD 5.1, OD 5.2 (2020), OD 5.3, OD 6.4

6.8 Een recente geschiedenis van de VLM

In 2018 bestond de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) 30 jaar. De overheidsinstelling heeft beslist om deze verjaardag met een jubileumboek te vieren. In mei 2019 tekende CAG een eenjarige samenwerkingsovereenkomst met de VLM. Deze samenwerking moet resulteren in een rijk gestoffeerd en laagdrempelig werk dat de algemene ontwikkeling van de VLM tussen 2001 en 2018

beschrijft. De keuze voor 2001 is niet toevallig. Eerder verschenen al twee publicaties over de geschiedenis van de VLM die de periode 1935-2001 behandelen. Met deze recente geschiedenis werkt CAG dus mee aan fundamenteel onderzoek naar de evolutie van het open ruimtebeleid in Vlaanderen en de rol van de VLM als de spin in het web.

CAG heeft er samen met de VLM voor geopteerd om een netwerk van experten samen te brengen dat het project begeleidt. De wetenschappelijke stuurgroep bestaat uit tien leden. Behalve Dries Claeys en Peter Van Windekens, de auteurs van het boek, bestaat de stuurgroep uit Griet Celen (VLM), Paul De Ligne (VLM), Toon Denys (gedelegeerd bestuurder VLM), Joris Relaes (ILVO), Yves Segers (ICAG, KU Leuven), Katrien Smet (VMM), Paul Van der Sluys (VLM) en Leen Van Molle (KU Leuven). De stuurgroep kwam in 2019 twee keer samen: na een eerste kennismaking in oktober werd het tweede overleg op 3 december in Brussel georganiseerd.

Het eerste stuurgroepoverleg kwam er nadat de eerste fase van het onderzoek was afgerond. Dat was de literatuurstudie. Ter voorbereiding van het onderzoek werden de meest relevantie publicaties over de Vlaamse Landmaatschappij en het open ruimtebeleid in Vlaanderen doorgenomen. Tegelijk werd een onderzoeksplan opgesteld en een overzicht gemaakt van de te raadplegen bronnen. In een tweede fase, grofweg augustus-december 2019, werden de voornaamste bronnen doorgenomen. Het betrof onder andere de jaarverslagen van de VLM, de verslagen van de raad van bestuur en de pers die tussen 2001 en 2018. Ook de website en de (online) publicaties die de VLM zelf schreef zijn een belangrijke informatiebron.

Op basis van het bronnenonderzoek werd in december 2019 een inhoudstafel opgemaakt, die nadien binnen de verschillende afdelingen van de VLM is aangepast en goedgekeurd. Concreet zal het boek bestaan uit een inleiding en vijf hoofdstukken, die focussen op (1) de veranderende maatschappelijke en beleidscontext, (2) het plattelandsbeleid, (3) landinrichting en grondenbank, (4) het mestbeleid en (5) het Ondersteunend Centrum GIS Vlaanderen. Daarnaast werd een selectie van personen gemaakt die geïnterviewd zullen worden. Het is de bedoeling om op die manier te peilen naar de beleving van enkele sleutelspelers en nieuwe historische bronnen te creëren voor later onderzoek. De interviews zullen afgenomen worden in het voorjaar van 2020.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 3.1, 3.2, 4.2, 5.1, 5.2

6.9 Feniks 2020

2020 wordt het jaar van de Feniks. Dat jaar herdenkt de Westhoek de wederopbouw na de Eerste Wereldoorlog. De voorbereiding van het toeristisch project, dat door Westtoer geleid wordt, startte in 2019. CAG is als partner betrokken via een eenjarig samenwerkingsverband met het In Flanders Fields Museum (Ieper). Feniks 2020 biedt een belangrijk kanaal om de verworven expertise uit het onderzoeksproject “Wereldoorlog I en de wederopbouw” van zusterorganisatie ICAG te valoriseren. Concreet is CAG betrokken bij de inhoudelijke uitwerking van de verschillende evenementen (vooral tentoonstellingen) die in het kader van Feniks gepland staan. Een overzicht is terug te vinden op www.feniks2020.be.

Feniks is boven alles een publieksgericht project. De *kick-off* van Feniks 2020 werd gegeven in de stadsschouwburg van Ieper op 14 juni 2019, waar onder andere de projectwebsite voorgesteld werd. Tijdens de collectiedag van 15 juni werd ook het grote publiek betrokken. De oproep om erfgoedmateriaal te laten registeren zorgde voor een interactie met het brede publiek (vooral lokale inwoners). Daarnaast werden in het kader van Feniks enkele vormingsmomenten op poten gezet – onder meer voor de uitbaters van logies en de natuur- en streekgidsen van de Westhoek – waar CAG actief aan bijdroeg. Via het maandelijkse Feniksoverleg in Diksmuide werd CAG op de hoogte gehouden van de initiatieven die Westtoer in 2020 zal ondernemen om het wederopbouwproject nationaal onder de aandacht te brengen.

Het In Flanders Fields Museum werkt samen met CAG aan een overzichtstentoonstelling “Feniks: de wederopbouw na de Eerste Wereldoorlog”. De tentoonstelling zal lopen van 7 maart tot en met 15 november 2020. Het is de bedoeling de bezoekers een goede achtergrond te geven om het (wederopbouw)landschap in de Westhoek te begrijpen. Het voorbije jaar is de tentoonstelling voorbereid. Daarvoor werd samengewerkt met ontwerpbureau Exponanza. Het ontwerp bestaat uit een opgaande zigzagwand die het naoorlogse herstel verbeeldt. Meer dan 220 objecten, afkomstig van een dertigtal bruikleengevers uit het binnen- en buitenland, vertellen het verhaal van de wederopbouw van de stad én het platteland.

De uitwerking van het draaiboek van de tentoonstelling vergde heel wat onderzoek. Tientallen archiefinstellingen, musea en private verzamelaars werden gecontacteerd en bezocht. Daarnaast werd op zoek gegaan naar inspiratie op verschillende studiedagen (Komen, 11 april; Saint-Quentin, 7-8 november) en tentoonstellingen (Oostende, 18 september). Langs de ‘outputzijde’ werd er gewerkt aan een artikel in het Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis, dat zal verschijnen in 2020. Het gaat na hoe de wederopbouwtentoonstellingen in het In Flanders Fields Museum en het Yper Museum zich verhouden tot de bestaande geschiedschrijving over de wederopbouw.

CAG is eveneens betrokken bij een aantal kleinere tentoonstellingen binnen het Feniksproject. Ten eerste is er “Café Pax. Terug naar de West-Vlaamse Bergen” in Kemmel, waarvoor de inhoud en het ontwerp in de loop van 2019 is bepaald. De expo (vanaf 14 maart 2020) zal bestaan uit een oude cafébarak waarin het verhaal van het herlevende toerisme wordt benadrukt. In Poperinge komt op de eerste verdieping van kasteel De Lovie, vandaag een vzw voor personen met een fysieke of verstandelijke beperking, een tijdelijke tentoonstelling over gezondheidszorg na de Eerste Wereldoorlog (vanaf 24 april 2020). In Koekelare opent op 4 april de tijdelijke tentoonstelling “Plantrekkers. Terugkeren en herbeginnen na de Eerste Wereldoorlog”. Ook daar staat CAG mee in voor de inhoud en de vorm van de expo.

Dit project correspondeert met de volgende doelstellingen uit de basiswerking: OD 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2

7 Lezingen, tentoonstellingen

7.1 Lezingen

Chantal Bisschop

- 14 mei: 'Taart? Taart! Zoete gebaktradities', KVLV Massemen, Buurthuis Westrem/Wetteren
- 25 augustus: '100 jaar Landelijke Gilde Vivenkapelle', Landelijke Gilde Vivenkapelle, Vivenkapelle
- 26 november: 'Controverses in het erfgoedzorgtraject van de Belgische Trekpaardencultuur'; sessie 'Immaterieel cultureel erfgoed; de controverse nooit voorbij?', FARO, Het Groot Onderhoud, HetPaleis, Antwerpen

Dries Claeys

- 12 januari: 'Wereldoorlog I en de wederopbouw', Vlaamse Actieve Senioren, Gentbrugge
- 7 maart: 'Hoe herken ik een wederopbouwboerderij (uit de periode na 1918)?', Memorial Museum Passchendaele, Zonnebeke
- 3 mei: 'De wederopbouw van het Belgische platteland na de Eerste Wereldoorlog', Ambassador Wielsbeke, Kuurne
- 13 september: 'Crises and organized capitalism. Livestock improvement and knowledge networks in Belgium after the Great War' (Panel 1006: Organized capitalism within agriculture: Agricultural associations and state intervention in the European agriculture, 1880s-1930s), Rural History 2019, Parijs
- 7 oktober, 'De wederopbouw van het Belgische platteland na de Eerste Wereldoorlog', Vlaamse Landmaatschappij, Brussel
- 10 oktober, 'Landbouwherstel in Merkem na de Eerste Wereldoorlog', Heemkring Sidronius Hosschius, Merkem
- 29 november, '10 weetjes over de wederopbouw' (Gidsen voor gidsen: wederopbouwboerderijen), Regionaal Landschap Westhoek, Zonnebeke.

Brecht Demasure

- 23 februari: 'De Oudlandpolder. Een bijzonder boerenverhaal', Vereniging Stadsgidsen Blankenberge vzw en Natuurpunt Blankenberge, Bibliotheek Blankenberge, Blankenberge
- 11 november: 'Boter bij de Vis. Voeding in België tijdens de Eerste Wereldoorlog', Smakelijk Raversyde, Domein Raversyde Provincie West-Vlaanderen, Oostende
- 22 november: 'Boer. Een geschiedenis van de landbouw in West-Vlaanderen (ca. 1750 – 2019)', Heemkundige Kring 'Pastoor Ronse' Zedelgem, LDC De Braambeier, Zedelgem

Greet Draye

- 22 mei: 'Hemels zoet. Gebak en dessert 1500-2020'. Vormingplus Citizenne, Brussel
- 18 september: 'Hemels zoet. Gebak en dessert 1500-2020'. Fruitwerkgroep Wevelgem/Menen

Claudia Houben

- 3 maart: 'Fier op de hoeve van hier. Historische hoeves in Zuid-Hageland', op infomoment hoeve-eigenaars, i.s.m. Regionaal Landschap Zuid-Hageland en IOED Zuid-Hageland, Hoeve Pitsaer, Landen
- 5 mei: 'Fier op de hoeve van hier. Historische hoeves in Zuid-Hageland', op hoevefestijn, i.s.m. Regionaal Landschap Zuid-Hageland en IOED Zuid-Hageland, Kasteelhoeve van Wange, Landen

Sven Lefèvre

- 8 maart: 'Cinema Rural Moving images of agriculture and rural life in Belgium, 1920-1980', projectvoorstelling historische commissie INRA, Parijs.
- 29 maart: 'Cinema Rural, Moving images of agriculture and rural life in Belgium, 1920-2000.', Workshop Cinema Rural, Leuven.
- 12 september: 'Cinema Rural. Moving images of agriculture and rural life in Belgium, 1920s-1980s', Rural History 2019, EHESS, Parijs.
- 23 september: Lezing 'Scientific and Educative Agricultural Films in Europe throughout the Years', EURAGRI, Gent.

Yves Segers

- 8 maart: 'Cinema Rural Moving images of agriculture and rural life in Belgium, 1920-1980', projectvoorstelling historische commissie INRA, Parijs.
- 8 mei: 'Koffie is meer dan een drank. De rijke geschiedenis van koffie, van boon tot kopje', BRS Zuidgebreid, Leuven
- 12 september: 'Cinema Rural. Moving images of agriculture and rural life in Belgium, 1920s-1980s', Rural History 2019, EHESS, Parijs.
- 13 september: 'Crises and organized capitalism. Livestock improvement and knowledge networks in Belgium after the Great War' (Panel 1006: Organized capitalism within agriculture: Agricultural associations and state intervention in the European agriculture, 1880s-1930s), Rural History 2019, Parijs
- 23 september: Keynote lecture 'Where we are coming from, where are we going to?', EURAGRI, Gent.

Bert Woestenborghs

- 26 juni: 'Nieuwe teelten op Belgische bodem', Herent, Proefcentrum Provincie Vlaams-Brabant

7.2 Tentoonstellingen

In het kader van het project **'Tractor'** ontwikkelde CAG samen met ontwerpbureau Bailleul de rondreizende module 'Tractor, een ronkend verhaal'. Deze module bestond uit een expo-kraam waarbij aan één zijde een historische tijdlijn de evolutie schetste die de tractor doorheen de 19de en 20ste eeuw heeft doorgemaakt. De andere zijde bestond uit een interactieve wand waar geïnteresseerden en vooral kinderen op een ludieke wijze konden kennismaken met onderdelen en merken van tractoren. Deze module werd aangevuld met vier banners, recto verso, die in woord en

beeld verschillende thema's belichtten, zoals tractor en techniek, mens en machine, tractor en reclame, …

7.2.1 Expo 'Tractor, een ronkend verhaal'

CAG was in 2019 met de expo 'Tractor, een ronkend verhaal' aanwezig op

- 1-2 juni: Veteran Tractor Show door OTC Roeselare in Torhout (ca. 2000 bezoekers)
- 15 juni: Leuven Boert in Leuven (ca. 4000 bezoekers)
- 27-28 augustus: Het Internationaal Historisch Festival in Panningen (NL) (meer dan 22500 bezoekers)
- 21-22 september: De Werktuigendagen in Oudenaarde (ca. 70000 bezoekers)

Met al deze toonmomenten bereikte CAG dus tienduizenden geïnteresseerden. Alle organisatoren van deze evenementen waren net als in 2018 (zeer) positief over de tentoonstelling en ook bij de bezoekers was er enorm veel belangstelling voor het verhaal dat CAG bracht. Ook een interne evaluatie beoordeelde deze activiteiten als positief en een ideale gelegenheid om agrarisch erfgoed bij een breed publiek bekend te maken. In 2020 zal de expo op vraag uitgeleend kunnen worden.

7.2.2 Expo 'Taart? Taart!'

In 2019 organiseerde de gemeente Heuvelland haar 40ste Zoetermarkt. Ter gelegenheid van dit jubileum werd ook een tentoonstelling in de kerk georganiseerd, vanaf 29 maart tot 30 september waarin ook de expo 'Taart? Taart!' een plaats kreeg.

7.2.3 Expo 'Lattekot 2.0'

In april organiseerde CAG een eerste expo in kader van de werking rond de Collectie Bulskampveld over het ambacht van het lattenklieven. De expo, inhoudelijk uitgewerkt door CAG en vormgegeven door ontwerpbureau Bailleul, bestond uit 3 tentoonstellingspanelen (recto verso) en een videobox. De ErfgoedApp van FARO zorgde voor interactie. De tentoonstelling werd van 28 april tot 8 mei opgesteld in het Huis van het Kind in Sint-Joris (Beernem).

Vervolgens reisde expo lokaal rond:

Periode	Locatie	Publieksactiviteiten
10-12 mei	Kerk van Maria-Aalter	Lezing op 10 mei door Jean Camerlinckx, lid van de heemkundige kring van Aalter
14-30 mei	Ontmoetingscentrum De Klaver in Beernem	Demonstratie lattenklieven op 16, 18 en 25 mei
1-18 juni	WZC Maria Ter Ruste Zwevezele	Verhaal door Carlos Croene op 13 juni om 14u30
20 juni-7 juli	Vila Snoeck Aalter	Demonstratie lattenklieven op 21 juni
9-21 juli	Penitentiair Landbouw Centrum Ruiselede	Demonstratie lattenklieven op 11 juli

Vanaf 23 juli werden de tentoonstellingspanelen permanent opgesteld in de kasteeltuin van het provinciedomein Lippensgoed-Bulskampveld.

7.2.4 Expo 'Lenterituelen'

De rondreizende expo rond **lenterituelen** (Lentefestival, 2018) is vanaf 2019 uitleenbaar bij CAG, maar werd voorlopig nog niet uitgeleend.

8 Publicaties

8.1 Artikels

Bisschop, C., 'Biercultuur vroeger en vandaag', in: L. Kees ed., *Het wort voorbij* (Genk 2019), p. 11-19.

Claeys, D., Van Dyck, C., Verstraeten, G. en Segers, Y., 'The Importance of the Great War Compared to Long-term Developments in Restructuring the Rural Landscape in Flanders (Belgium)', in: *Applied Geography*, 111 (2019), p. 1-17.

Demasure, B., 'De gyproc van 1919. Het ambacht van het lattenklieven nieuw leven ingeblazen', in: *Biekorf. West-Vlaams Archief voor Geschiedenis, Archeologie, Taal- en Volkskunde*, 119 (2019), nr. 2, p. 129-149 en 119 (2019), nr. 3, p. 289-310.

Demasure, B. en Woestenborghs, B., 'Naar waarde geschat. Een waarderingstraject van vier agrarische erfgoedcollecties', in: *FARO. Tijdschrift over cultureel erfgoed*, 12 (2019), nr. 1, p. 28-32.

Draye, G. 'Geyzen, A., De smaak van thuis. Erfgoed en voeding in Vlaanderen tussen 1945 en 2000 (recensie)', in: *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis*, XLIX (2019), p. 304-306.

Draye, G., 'Het goud van Haren', in: *Chiconville* (2019), p. 4.

Draye, G., 'L'or de Haren', in: *Chiconville* (2019), p. 5.

Draye, G., 'Tussen pot en pint. De deelcollectie bierconsumptie van Bokrijk', in: *Het wort voorbij* (Genk 2019), p. 49-55.

Draye, G., 'Tiense suiker en de ijzeren weg: een vruchtbare wisselwerking', in: *Erfgoed Industrie en Techniek. Vlaams-Nederlands tijdschrift voor industriecultuur* (2019), p. 40-47.

Segers, Y., 'Brouwen in Leuven.', in: G. Janssens (red.), *Vensters op Leuven. Een geschiedenis*, Leuven, 2019, p. 118-119.

Van Molle, L., Segers, Y. en Kerckhofs, S., 'C'est par la science qu'on colonise. Over de relatie tussen de Grote Depressie en de landbouwpolitiek in Belgisch Congo', in: J. Vanderlinden (red.), *The Belgian Congo between the two world wars*, Brussel, 2019, p. 159-189.

Woestenborghs, B., 'Het Landbouwinstituut: 80 of 140 jaar jong?', in: *Bio-ingenieus. Tijdschrift van de faculteit bio-ingenieurswetenschappen KU Leuven*, 22 (2019), nr. 4, p. 4-19.

8.2 Boeken en brochures

Draye, G., *Perentaart met faam,* Leuven, 2019.

8.3 Rapporten

Demasure, B. en Woestenborghs, B., *Naar waarde geschat 2. Waardering deelcollectie grote landbouwtuigen Openluchtmuseum Bokrijk*, Leuven (Centrum Agrarische Geschiedenis), 2019.

Demasure, B., Dirkx, T. en Woestenborghs, B, Eindrapport *Naar waarde geschat. Een integraal waarderingstraject voor vier agrarische erfgoedcollecties in Vlaanderen en Brussel*, Leuven (Centrum Agrarische Geschiedenis), 2019.

Dirkx, T. en Woestenborghs, B., *Registratie en waardering Hoevemuseum 't Kapelriegoed, Moorsele*, Leuven (Centrum Agrarische Geschiedenis), 2019.

Dirkx, T. en Woestenborghs, B., *Naar waarde geschat 4. Waardering collectie Museum van de Belgische Brouwers Brussel*, Leuven (Centrum Agrarische Geschiedenis), 2019.

Dirkx, T. en Woestenborghs, B., *Naar waarde geschat 3. Waardering deelcollecties kuipers- en koperslagersgerei Jenevermuseum, Hasselt*, Leuven (Centrum Agrarische Geschiedenis,) 2019.

Houben, C., *Fier op de hoeve van hier. Historische hoeves in Zuid-Hageland,* Leuven (Centrum Agrarische Geschiedenis), 2019.

8.4 Internetpublicaties

Demasure, B., 'Lattenklieven, terug van weggeweest', op:
https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/lattenklieven

Houben, C., 'Achter de poort van de historische hoeve. Hoe reconstrueer je de geschiedenis van een hoeve? Focus Hageland', op:
https://hetvirtueleland.be/themes/CAG/images/files/Handleiding_Achter_de_poort_van_de_historische_hoeve.pdf

Draye G., 'La culture de la bière en Belgique', op: *Le repas Gastronomique des Français*, 6 juli 2019.
https://www.repasgastronomiqueunesco.wpcomstaging.com/2019/07/06/la-culture-de-la-biere-en-belgique/

Woestenborghs, B.,'De tractor in de Belgische landbouw, 1904-1965', op:
https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/tractor

Vervaele, K., '"Het is voor een keizersnee, meester". De veeartsenij in de tweede helft van de vorige eeuw', op: https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/veeartsenij

Peeters, E. (extern expert), 'Anders eten als experiment. Vegetariërs in de Lage Landen', op:
https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/vegetarisme

Jansen, A. (extern expert i.s.m. werkgroep Vloeiweiden), ‘Witteren: rijke waters, golvend gras …’ ‘Lommel wittert: rijke waters, golvend gras!’op:
https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/weidebevloeiing_witteren

Tollet, A. (extern expert), Biercultuur sinds 1800, op:
https://www.hetvirtueleland.be/exhibits/show/biercultuur

9 CAG in de pers

9.1 Geschreven pers

‘Op de boekenplank: Tractor. Een geschiedenis’, in: *Drietandmagazine,* 4 januari 2019, p. 66.

‘Bulskampveld borgt historische nijverheid. Het lattenklieven is terug’, in: *Krant van West-Vlaanderen/Brugsch Handelsblad Brugge*, 1 februari 2019, p. 56.

‘Boomstammen in kleine latjes zagen: Cédric blaast oude stiel opa nieuw leven in’, in: Het Nieuwsblad/regionaal: Kortrijk-Waregem-Menen, 1 februari 2019, p. 4.

‘Boomstammen in kleine latjes zagen: Cédric blaast oude stiel opa nieuw leven in’, in: *Het Nieuwsblad/regionaal: Brugge-Oostkust*, 1 februari 2019, p. 5.

‘Nieuw !! ‘Tractor’ een geschiedenis’’, in: *Clubblad HMCK,* februari 2019, p. 17.

‘Leuvense gaat op zoek naar 450 jaar oude recept van vlaai van Pieter Bruegel’, in: *Het Nieuwsblad, Leuven-Hageland*, 21 maart 2019, p. 4.

‘Leuvense zoekt oude recept van vlaai van Pieter Bruegel’, in: *Het Nieuwsblad/regionaal: Brussel-Noordrand*, 30 maart 2019, p. 4.

‘Ontdek Leuvense ambachten en gebouwen’, in: *Rondom Leuven,* 24 april 2019, p. 6.

‘Erfgoeddag Sint-Joris in teken van lattenklieven’, in: *Krant van West-Vlaanderen/Brugsch Handelsblad Brugge*, 26 april 2019, p. 51.

‘Het ‘lattenkot’ in Sint-Joris gaat weer open’, in: *Het Nieuwsblad/regionaal: Brugge-oostkust*, 27 april 2019, p.7.

‘Vakwerk! Erfgoeddag: hoe maakt u het?’, in: *LVN,* april 2019, p. 22.

‘Fier op historische hoeves’, in: *Het Nieuwsblad,* dinsdag 7 mei 2019, p. 20.

‘De melk is van haar melk’, in: *Het Nieuwsblad*, zaterdag 18 mei 2019, p. 4-9.

‘Documentaire en boek brengen hulde aan Brabants trekpaard ‘, in: *Het Laatste Nieuws/Pajottenland,* 14 juni 2019, p. 19.

‘Brabants trekpaard komt straks huisvuil ophalen’, in: *Het Nieuwsblad/regionaal: Brussel-Noordrand*, 15 juni 2019, p. 4.

‘Brabantse trekpaarden hebben voortaan diploma’, in: *Het Nieuwsblad/regionaal: Pajottenland*, 15 juni 2019.

‘Elke cultuur heeft tradities waarin eten een belangrijke rol speelt’, in: *De VGC in 2018* , juni 2019, p. 10.

‘Vlaams-Brabant heeft gediplomeerde trekpaarden’, in: *De Ark,* 2019-3, p. 61.

‘Hoeve Proeve zet leven op de boerderij in de kijker’, in: *Het Nieuwsblad*, regio Leuven Hageland, 2 september 2019, p. 2.

‘Het eetbare goud’, in: *Het Nieuwsblad*, 5 oktober 2019, p. 20.

‘Dringend gezocht: herinneringen aan herders in de Zwinstreek’, in: *Krant van West-Vlaanderen/De zeewacht/kust*, 15 november 2019, p. 30.

‘Dringend gezocht: herinneringen aan herders in de Zwinstreek’, in: *Krant van West-Vlaanderen/Brugsch Handelsblad*, 15 november 2019, p. 36.

‘Gezocht: herinneringen aan herders in de Zwinstreek’, in: *Rondom Brugge-Knokke*, 20 november 2019, p. 21.

‘Belgisch trekpaard, immaterieel cultureel erfgoed’, in: *LRV Magazine,* nr. 87, sept-okt-nov 2019, p. 14-15.

‘De cultuur van het Belgisch trekpaard- trots van Vlaams-Brabant, provinciale werking en initiatieven’, in: *LRV Magazine,* nr. 88, dec 2019-jan-feb 2020, p. 16-17.

9.2 Digitale pers

‘Boek ‘Tractor. Een geschiedenis’’, in *Nieuwsbrief CO7*, nr. 114, januari 2019,
https://mailchi.mp/co7/erfgoednieuws-co7-januari-2019?e=fbd67cba4f

‘Tractor. Een geschiedenis’, op *Landelijke Gilden*, 13 januari 2019,
https://www.landelijkegilden.be/informeren/actualiteit/tractor-een-geschiedenis

‘Gezocht: kandidaat koffieneuzen’, op *FARO*, 15 januari 2019.
2X vermeld: https://faro.be/ , https://faro.be/erfgoeddag

‘De twee-eenheid van de landbouwer en zijn tractor’, op *VILT*, 16 januari 2019,
http://www.vilt.be/de-twee-eenheid-van-de-landbouwer-en-zijn-tractor

‘De twee-eenheid van de landbouwer en zijn tractor’, in *VILT-nieuwsbrief*, 17 januari 2019,
http://www.vilt.be/de-twee-eenheid-van-de-landbouwer-en-zijn-tractor

‘Tractor komt als werktuig én soms als symbool op straat’, op *VILT,* 18 januari 2019,
http://www.vilt.be/tractor-komt-als-werktuig-en-soms-als-symbool-op-straat

‘Tractor komt als werktuig én soms als symbool op straat’, in *VILT-nieuwsbrief,* 21 januari 2019,
http://www.vilt.be/tractor-komt-als-werktuig-en-soms-als-symbool-op-straat

‘Zijn opa Valère was een van de laatste “lattenklievers”, nu blaast kleinzoon Cédric zijn oude stiel nieuw leven in’, op *Het Nieuwsblad*, 31 januari 2019,
https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20190131_04144414

‘Nieuwe ronde voor de meester-leerling-beurzen’, op *VILT,* 11 februari 2019,
http://www.vilt.be/nieuwe-ronde-voor-de-meester-leerling-beurzen

‘Nieuwe ronde voor de meester-leerling-beurzen’, in *VILT-nieuwsbrief,* 12 februari 2019, http://www.vilt.be/nieuwe-ronde-voor-de-meester-leerling-beurzen

Oude bewaartechnieken als smaakmaker: konfijten werkt zowel voor zoet als zout, in *Knack VIP*, 14 februari 2019, https://weekend.knack.be/lifestyle/culinair/oude-bewaartechniek-als-smaakmaker-konfijten-werkt-zowel-voor-zoet-als-zout/article-normal-1426371.html?cookie_check=1584608146

‘Erfgoeddag ‘Lattekot 2.0’’, in *Gemeente Beernem nieuwsoverzicht,* 12 maart 2019*,* https://www.beernem.be/nieuwsdetail/3569/erfgoeddag-lattekot-2.0

‘Erfgoeddag in Wevelgem’, in *Wevelgem*, 18 maart 2019, https://www.wevelgem.be/erfgoeddag2019

‘Streekproduct.be op zoek naar recept van de vlaai van Bruegel‘, in *Brood en banket,* 20 maart 2019, https://www.broodenbanket.be/streekproduct-be-op-zoek-naar-recept-van-de-vlaai-van-bruegel/

‘Leuvense op zoek naar recept van de vlaai van Bruegel’, in *Het Laatste Nieuws*, 20 maart 2019, https://www.hln.be/in-de-buurt/leuven/leuvense-op-zoek-naar-recept-van-de-vlaai-van-bruegel~ad23793a/?referer=http%3A%2F%2Facademic.gopress.be%2F

‘Leuvense gaat op zoek naar 450 jaar oude recept van vlaai van Pieter Bruegel’, in *Het Nieuwblad*, 21 maart 2019, https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20190320_04271189

‘Zuid-Hageland is ‘Fier op de hoeve van hier’, op *VILT,* 22 maart 2019, http://www.vilt.be/zuid-hageland-is-fier-op-de-hoeve-van-hier

‘Aan tafel met Bruegel. De vlaai van toen, de smaak van nu’, op *Nieuwsbrief Streekproduct VLAM*, 2 april 2019, https://www.streekproduct.be/weetjes/aan-tafel-met-bruegel-de-vlaai-van-toen-de-smaak-van-nu?

‘Aan tafel met Bruegel. De vlaai van toen, de smaak van nu’, op *Cartoon Productions*, 2 april 2019, https://cartoon-productions.be/aan-tafel-met-bruegel-de-vlaai-van-toen-de-smaak-van-nu/

‘Het ultieme mannenboek komt uit Zweden’, op *de Volkskrant,* 5 april 2019, korte (kritische) boekrecensie *Tractor. Een geschiedenis*, https://www.volkskrant.nl/de-gids/het-ultieme-mannenboek-komt-uit-zweden~b094e59e/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

‘Koffie, een kunst’, op *erfgoedcel Leuven*, april 2019, https://www.erfgoedcelleuven.be/nl/erfgoeddag/universiteitshal-1/koffie-een-kunst

‘Lattekot 2.0’, op *FARO*, 19 april 2019, https://faro.be/blogs/michelle-van-meerhaeghe/lattekot-20

‘BKRK Bier’, in *Bokrijk Bulletin*, 30 april 2019, https://www.bokrijkbulletin.be/bkrkbier/

‘Erfgoeddag 2019 in het teken van ambacht en vakmanschap’, in *Nieuwsbrief KU Leuven*, 30 april 2019, https://nieuws.kuleuven.be/nl/2019/erfgoeddag-2019-in-het-teken-van-ambacht-en-vakmanschap/view

‘Dendermondenaar op zoek naar recept van de vlaai van Bruegel’, in *Het Nieuwsblad*, 8 mei 2019

https://www.nieuwsblad.be/cnt/blsva_04381218

'Trots van Vlaams-Brabant: Voorstelling realisaties Brabants trekpaard', op *Persinfo.org,* 13 juni 2019, https://www.persinfo.org/nl/nieuws/artikel/trots-van-vlaams-brabant-voorstelling-realisaties-brabants-trekpaard/39421

'Brabants trekpaard - Trots van Vlaams-Brabant ' op *Editiepajot*, 13 juni 2019, https://editiepajot.com/regios/37/articles/64696

'Vlaams-Brabant beschikt over gediplomeerde trekpaarden', in *VILT Nieuwsbrief,* 13-14 juni 2019, http://www.vilt.be/vlaams-brabant-beschikt-over-gediplomeerde-trekpaarden

''Witteren' op de Vlaamse inventaris van immaterieel erfgoed!', op *Erfgoed Lommel*, 25 juni 2019, https://erfgoedlommel.be/

'Proefcentrum zoekt uit hoe je nieuwe teelt introduceert', in *VILT Nieuwsbrief*, 28 juni 2019, https://www.vilt.be/proefcentrum-zoekt-uit-hoe-je-nieuwe-teelt-introduceert

'Welke nieuwe teelten worden een blijver in Vlaanderen?', in *VILT Nieuwsbrief,* 1 juli 2019, https://www.vilt.be/welke-nieuwe-teelten-worden-een-blijver-in-vlaanderen

'Gezocht: vrijwilligers voor pop-up tour 'Groenten in de Vitrine'', in *Het Laatste Nieuws*, 4 september 2019, https://www.hln.be/in-de-buurt/roeselare/gezocht-vrijwilligers-voor-pop-uptour-groenten-in-de-vitrine~a60b4585/

'Eerste fase Cinema Rural bijna afgerond', in *PACKED*, 19 september 2019; https://packed.be/nl/nieuws/packed-eerste-fase-cinema-rural-bijna-afgerond

'Gezocht: herinneringen aan herders in de Zwinstreek', op *Knokke-Heist*, 8 november 2019, http://www.knokke-heist.be/nieuws/gezocht-herinneringen-aan-herders-de-zwinstreek

'Gezocht: herinneringen aan herders in de Zwinstreek voor unieke expo', op *Het Laatste Nieuws,* 11 november 2019, https://www.hln.be/in-de-buurt/knokke-heist/gezocht-herinneringen-aan-herders-in-de-zwinstreek-voor-unieke-expo~ac4de8da/

'We zoeken herinneringen aan herders in de Zwinstreek', op *Kneistikran*t, 11 november 2019, https://kneistikrant.be/?lang=en_GB

'Herinneringen aan herders in Zwinstreek gezocht', op *Provincie West-Vlaanderen*, 19 november 2019, https://www.west-vlaanderen.be/artikel/herinneringen-aan-herders-zwinstreek-gezocht

'Herinneringen aan schapen of herders in het Zwin? Er komt straks een expo', op *Het nieuws van West-Vlaanderen,* 21 november 2019, https://www.hetnieuwsvanwestvlaanderen.be/nieuws/herinneringen-aan-schapen-of-herders-in-het-zwin-er-komt-straks-een-expo/

'Koffiestories: verhalen over ons erfgoed' in *Nieuwsbrief 60 Erfgoedcel Mijn-Erfgoed*, december 2019, C:\Users\u0052935\AppData\Local\Microsoft\Windows\INetCache\Content.Outlook\WJXF450X\email.mht

‘Lijn 23: het bieten- en fruitspoor gefilmd’, in *Sint-Truiden*, 19 december, https://www.truineer.be/sint-truiden/lijn-23-het-bieten-en-fruitspoor-gefilmd

‘Workshop expeditie Schafttijd’, in *Histories NIeuwsbrief*, 10, 19 december 2019, https://historiesvzw.be/expeditie-schafttijd/

‘Schafttijd: getuigenissen aan de haven’, in *AMSAB Nieuwsbrief,* december 2019, https://www.amsab.be/over-ons/nieuws/710-schafttijd-getuigenissen-aan-de-haven

10 CAG in cijfers

	2018	***2019***
Aantal personeelsleden	12	14
Aantal elektronische nieuwsbrieven	10 (6 +4)	8 (6+2)
Aantal ontvangers e-nieuwsbrief	2.970	3073
Aantal zelf georganiseerde vormingsactiviteiten of publieksactiviteiten (ook i.s.m. andere partners)	18	17
Aantal deelnemers op publieks- en vormingsactiviteiten	> 3000	>50.000
Aantal publicaties	25	19
Aantal lezingen	26	27
Aantal artikels in de geschreven pers of op radio/TV	22	25
Aantal artikels elektronische pers	50	42
Aantal vragen om niet-project-gerelateerde informatie (elektronisch, schriftelijk, telefonisch)	389	375
Aantal aanvragen beeldmateriaal HVL	197	225
Aantal volgers op Facebook	1.025	1.299
Aantal volgers op Instagram	192	343

	Bezoekers (geheel)	**Bezoekers (uniek)**	**Nieuwe bezoekers**	**Pagina-weergaves**
www.hetvirtueleland.be				
2018	79.525	62.939	90.2 %	254.575
2019	**96.522**	**77.647**	**80.4 %**	**262.231**
www.boterbijdeviswo1.be				
2018	8.257	6.207	88.1%	15.261
2019	**6.774**	**5.700**	**84.2%**	**9.857**
www.collectiebulskampveld.be				
2018	163	69	78.4%	422
2019	**629**	**420**	**66.8%**	**1.197**

Aantal bezoekers via diverse kanalen:

	Direct	**Zoekmachines**	**Andere websites**	**Sociale media**
www.hetvirtueleland.be				
2018	9.879	48.839	4.056	1.196
2019	**10.816**	**64.783**	**3.074**	**1.451**
www.boterbijdeviswo1.be				
2018	1.103	4.818	359	137
2019	**1.500**	**4.020**	**182**	**109**
www.collectiebulskampveld.be				
2018	65	5	4	7
2019	**406**	**23**	**11**	**9**

LIJST VAN AFKORTINGEN

AMSAB-ISG	Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging Instituut voor Sociale Geschiedenis
ASG	Academie Streekgebonden Gastronomie
ATRO	Agrarische Televisie en Radio Omroep
CAG	Centrum Agrarische Geschiedenis
CJM	Cultuur, Jeugd en Media
CORN	Comparative Rural History of the North Sea Area
D4O	Domein 4-overleg
ERHFA	European Rural History Film Association
ETWIE	Expertisecentrum voor Technisch Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed
EURHO	European Rural History Organisation
FMDO	Federatie van sociaal culturele verenigingen van mensen met een migratieachtergrond
FZO-Vlaanderen	Federatie van Zelforganisaties in Vlaanderen
HMCK	Historische Machineclub Kempen
HVL	Het Virtuele Land
IAAM/AIMA	International Association of Agricultural Museums
ICAG	Interfacultair Centrum Agrarische Geschiedenis
IC	Internationaal Comité
ICE	Immaterieel Cultureel Erfgoed
ICH	Intangible Cultural Heritage
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
INRA	Institut Nationale de la Recherche Agronomique
IOED	Intergemeentelijke onroerend erfgoeddienst
KADOC	Documentatie- en onderzoekscentrum voor Religie, Cultuur en Samenleving
KIEN	Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
KVLV	Katholiek Vormingswerk voor/van Landelijke Vrouwen
MoSa	Moderniteit en Samenleving
MOT	Museum voor de Oudere Technieken
ODIS	Onderzoeksteunpunt en databank intermediaire structuren in Vlaanderen
PDPO	Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling
‘t Grom	Groentemuseum Sint-Katelijne-Waver
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VILT	Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VUB	Vrije Universiteit Brussel
WIE	Werkplaats immaterieel erfgoed

MISSIE

Het Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG) wil, samen met andere geïnteresseerden, de geschiedenis en het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven in Vlaanderen en Brussel sinds 1750 bestuderen, bewaren, borgen en ontsluiten. Dit materieel en immaterieel erfgoed wordt belicht in zijn nationale en internationale context en met bijzondere aandacht voor de interactie met actualiteit en toekomst.

De werking van CAG is opgebouwd rond drie pijlers.

Erfgoedonderzoek: CAG is een kenniscentrum voor agrarisch erfgoed.

Knooppunt: CAG is een onafhankelijk knooppunt voor erfgoedinitiatieven. Het biedt ondersteuning, geeft advies en werkt samen 'op maat' van partners en erfgoedgemeenschappen.

Publiekswerking: CAG biedt informatie, educatie en vorming voor een ruim en divers publiek.

CAG is door de Vlaamse regering erkend als landelijke dienstverlenende organisatie voor het erfgoed van landbouw, voeding en landelijk leven in Vlaanderen en Brussel.

CAG kan rekenen op de steun van:

CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG) vzw
Atrechtcollege
Naamsestraat 63, bus 5308
3000 Leuven (België)

www.cagnet.be
contact@cagnet.be
Tel. +32 (0)16 32 35 25

BOERENBOND
trouw aan land- en tuinbouw

cera

Vlaanderen
verbeelding werkt

KU LEUVEN